

ILINNIARTISOQ

MIKKEL MICHELSEN

JANUAR 2021

ILINNIARTITSISOQ

IMAK-imit saqqummersitaq
Udgivet af IMAK

Aaqissuisut/Redaktion

Birthe Møller Therkildsen (Akisuss. aaqq./ansvarsh. red.)
Mikkel Michelsen (redaktør)

Nutserineq /Oversættelse

Sigrid Dahl aamma aamma/og Hans Peter Broberg

Ilioqqaaneq/Layout

Ivalu Risager

Amerlassusai/Oplag

1.500

Naqiterivik/Trykkeri

Toptryk

IMAK
Noorlernut 23
Postboks 867
3900 Nuuk
Oqarasuaat/Telefon 32 25 50
Fax 32 50 61
imak@imak.gl

IMAK-imi siulittaasoq / Formand for IMAK

Birthe Møller Therkildsen
Oqarasuaat/Telefon 32 25 50
Oqarasuaat angallattagaq/Mobil 54 33 39

imak@imak.gl

Tamatta akisussaaffeqarpugut Vi har alle et ansvar

Uippakajaarnerup Nunatta atuarfiini
atuunnera paasineqartoq

Afsløring af stress på
skolerne i Grønland

Birthe Therkildsenimit

Ilaasortat amerligaluttuinnartut saaffiginnittarput oqaluttu-
tarlutik. Ilaasortat oqaluttuurtarput ajornartorsiutit amerligalut-
tuinnartut, ingammik meeqqat, angajoqqaat, suleqatit aqutsi-
sullu ulluinnarni ajornartorsiutaannik aaqqiiniarnissamut pif-
fissaqanngitsutut sakkussaqaanngitsutullu misigisarnermut tun-
ngatillugu. Coronap nunarsuaq tamakkerlugu atuutilernissaa
sioqqullugu WHO-p aamma eqqaavaa, uippakajaarneq ukiuni
aggersuni nappaateqalernermut pissutaasut annersarissagaat.

Ilaasortatta akornanni pissutsit qanoq innerannik tamakkii-
sumik paasisaqarnissarput amigaatigisimavarput, taamaattumillu
misissuineq annertoq ilaasortatta 1200-t miss. akornanni inger-
lassimavarput. Misissuinerup inernera pigineqalereerpoq, ilaasor-
tallu misissuinerput peqataasimasut qutsavigerujussuarpavut.

Maanna uppersarsinnaalerparput uippakajaarneq nunat-
sinni meeqqat atuarfiini ajornartorsiutaasorujussuusoq. Misissui-
nermi akissutinit takuneqarsinnaavoq ilaasortatta 23%-iisa uippa-
kajaarneq akunnattumiit annertoosorujussuarmut sakkortussusilik
ulluinnarni misigisaraat. Saaffiginnissutit eqqarsaatigalugit kisit-
sisit uissuumminanngillat, kisianni ilaasortat ulluinnarni misigi-
sartagaannut tunngatillugu kisitsisit qaffasippallaarujussuarpavut.
Uippakajaarneq nappaataaangilaq, qanorli inneruvoq, piffissaq
ungasinnerusoq isigalugu napparsimalernermik kinguneqarsin-
naasoq, nappaataareersumik ajornerulersitsisinnaasoq aamma
aningaasatigut inuttullu akisoorujussuusinnaasoq.

Af Birthe Therkildsen

Flere og flere henvendelser fra medlemmer har
fortalt os om stigende oplevelser af stress på lan-
des skole. Medlemmerne fortæller om stigende
problemer især omkring oplevelse af manglen-
de tid og redskaber til at løse de problemer som
børn, forældre, kollegaer og ledelse kæmper med
i dagligdagen. Inden coronaen ramte hele verden
omtalte WHO da også, at stress er en af de største
sygdomsfaktorer i de kommende år.

Vi har manglet et samlet billede af situationen
blandt vores medlemmer og derfor har vi gen-
nemført en omfattende undersøgelse blandt vores
ca. 1200 medlemmer. Resultatet af undersøgelsen
foreligger nu og stor tak til de mange medlemmer,
der har givet sig tid til at deltage i undersøgelsen.

Vi kan nu dokumentere, at stress i den grøn-
landske folkeskole, er et omfattende problem. Be-
svarelsene fortæller at 23% af medlemmerne op-
lever middel til svær stress i deres hverdag. Ikke
et overraskende tal set i lyset af de henvendelser
vi har fået, men et alt for stort tal set i relation til
medlemmernes oplevelse af deres hverdag. Stress
er ikke en sygdom, men derimod en tilstand, som
på længere sigt kan føre til sygdom -sygdom, der

Birthe Therkildsen.

Uippakajaarnerup atuarfitsinni atugaanerujussuanik ilisimasaqalerneq pitsaaqaaq, pingaanerullunilu atuarfinni ulluinnarni sulinitisinni uippakajaalernissamik pitsaaliuinissamut annikillisaanissamullu sakkussanik pisariaqartunik sakkusarsinissaq. Uippakajaarneq atugaasorujussuummat suliffitsinni uippakajaalissutaasinnaasut sulissutiginnissaat iluatsitariaqarpoq, taamaattumillu atuarfennut attuumassuteqartut tamaasa peqataatillugit tamatta suliniuteqaqatigiittariaqarpugut.

Suleqatigiinnermut ataatsimiititaliat atuarfimmu ilinniartitsisullu ulluinnarni sulinerannut pingaaruteqarnerat IMAK-imi pingaartittorujussuuarput. Misissuinnermit naqissuserneqarpoq suleqatigiinnermut ataatsimiititaliat ilaatigut pitsaaliuilluni suliaqarnermi ilaatigullu atuarfimmi suleqatit uippakajaarnermik eqqugaasut ataasiakkaat qanoq ikiorneqarnissaannik aalajangiinnermi ilaatinneqartarnerat pisariaqartuusooq. Suleqatigiinnermut ataatsimiititaliat periarfissaannut tunngatillugu maannamut suliaqarnerput ingerlateqqissavarput. Suleqataasut allat uippakajaarnermik ajornartorsiutinik annikillissaaniarlutik suliaat tamaasa IMAK-ip pingaartippai, ilaasortalli atugarissaarnissaat pingaaruteqarpallaarmat tamanna allanuinnaq isumagisassanngortinneqarsinnaanngilaq. Uaguttaaq siunissami peqataarusuppugut. ■

kan virke selvforstærkende og have store omkostninger såvel økonomisk som menneskeligt.

En ting er at få viden om stressens udbredelse i vores skole, noget andet og vigtigere er at finde de nødvendige redskaber, der kan dels forebygge og dels minimere stress i vores skolehverdag. Stress er så omfattende, at skal det lykkes at bearbejde stressfaktorer på vores arbejdspladser, så kræver det en fælles indsats, som involverer alle led, som spiller med i skolens hverdag.

I IMAK har vi lagt stor vægt på samarbejdsudvalgenes betydning for skolen og lærernes hverdag. Undersøgelsen underbygger nødvendigheden af, at samarbejdsudvalgene inddrages dels i det forebyggende arbejde dels i fastsættelse af hvordan man hjælper den enkelte stressramte kollega i hverdagen på skolen. Det arbejde, vi indtil nu har haft med hensyn til samarbejdsudvalgenes muligheder vil vi fortsætte IMAK sætter vi pris på alle tiltag fra andre medspillere, der kan minimere stressproblemerne, men medlemmernes ve og vel er alt for vigtigt til alene at overlade til andre. Vi vil også i fremtiden spille med. ■

Sinniisoqarfik immikkut ittumik ataatsimiissaaq

Ekstraordinært repræsentantskabsmøde

Siulersuisut aggersaapput

Bestyrelsen indkalder

Sinniisoqarfiup immikkut ittumik ataatsimiinnissaanut matuuna aggersaasoqarpoq, takuuk ileqqoreqqusani § 16. Coronap atuunna pissutigalugu ulloq, sumiiffik ataatsimiinnerulu qanoq annertutiginnissaa maannakkut ilisimatitsissutigineqarsinnaanngillat. Taamaattorli sinniisoqarfik isumaqatigiissummik nutarterinissamut aggersumut piumasaqaasiussaaq, taamaattumillu isumaqatigiissusiornissamut piumasaqaatit oqaluuserisassanut ilanngullugit oqaluuserineqassapput.

Sinniisoqarfiup immikkut ittumik ataatsimiinnissaa 2020-mi ukiakkut ingerlanneqartussaasimagaluarpoq, coronalli atuunna pissutigalugu ajorluartumik taamaatiinnarneqartariaqarsimalluni. Pissutsit maannakkut atuuttut siumut oqaatigiuminaattuummata siulersuisut peqatigiiffiup ileqqoreqqusai pisariaqartutigut malingitsoortariaqartarsimavaat. Peqatigiiffik inatsisilerituumut peqatigiiffinnik ilisimasaqartumut ikiortisarsiorsimavoq, ilisimatinneqarsimavorlu pissutsit maannakkutut itsillugit taamaaliornissaaq pisariaqarlunilu akuerineqarsinnaasoq.

Siulersuisut ataatsimiinnissap ilusissaanik assigiinngitsunik suliaqarput, ataatsimiinnerlu ileqqoreqqusat sapinngisamik malillugit ingerlanneqarumaarpoq. Sinniisoqarfiup immikkut ittumik ataatsimiinnissaa qaqugu, sumi qanorlu annertutigisumik pissannersoq najoqqutassat pisariaqartut pigineqaleriapata nalunaarutigineqarumaarpoq. Peqatigiiffik 2021-mi upernaakkut Namminersorlutik Oqartussanik isumaqatigiinniaqarteqartussaammat, ileqqoreqqusani aalajangerneqarnikuuvoq sinniisoqarfik immikkut ittumik ataatsimiigiaqquneqassasoq, aamma ileqqoreqqusani aalajangerneqarnikuuvoq ataatsimiinnermi tamatumani isumaqatiginniarnermi piumasaqaatilior-toqassasoq. Ilaatigut tamakku ileqqoreqqusatigut aalajanger-sarneqarsimasut malinniarsarivagut.

Der indkaldes hermed til ekstraordinært repræsentantskabsmøde jævnfør vedtægternes § 16. stk 3. Dagsordenen vil foruden de almindelige punkter, som valg af dirigent samt eventuelt indeholder punkterne krav til ok-forhandling 2021 og en orientering om arbejdet i Overenskomstkommissionen. Mødet vil blive afholdt som et telefonmøde, dog således at de valgte repræsentanter mødes kommunenvis. Vi kan ikke mødes i et samlet repræsentantskab, derfor har vi brugt vedtægternes § 16 og gennemfører mødet som telefonmøde med fremmøde i de enkelte kommuner.

Det ekstraordinære repræsentantskabsmøde var oprindeligt fastsat til afholdelse i efteråret 2020, men måtte desværre aflyses på grund af den aktuelle coronasituation. Den nuværende situation må betegnes som en force majeure-situation og har gjort det nødvendigt, at bestyrelsen på nødvendige punkter har måtte fravige foreningens vedtægter. Bestyrelsen har konsulteret foreningsjuristisk bistand og har fået den tilbagemelding, at sådanne skridt er både nødvendige og acceptable i den nuværende situation.

Da foreningen i foråret 2021 skal forhandle overenskomst med Selvstyret, er det vedtægtemæssigt bestemt, at der skal indkaldes til ekstraordinært repræsentantskabsmøde og vedtægterne fastsætter også, at der på mødet skal fastsættes ok-krav. Det er bl.a. disse vedtægtsmæssige krav, der vil blive opfyldt ved afholdelse af repræsentantskabsmøde d. 6.-7. februar.

Siulersuisut / IMAK ■

Bestyrelsen / IMAK ■

Siulersuisuniit nutaarsiassat

Nyt fra bestyrelsen

Corona pillugu killilersuinerit siulersuisut sulinerannut soorunami sunniuteqarput. Pilersaarutigineqartutut ataatsimiissinnaasimanngilagut, taamaattumillu attaveqaqatigiinneq tamarmi mailikkut oqarasuaatikkulluunniit ingerlanneqartarpoq.

Allaaserisami allami oqaatigineqartutut Namminersorlutik Oqartussat akissarsiat pillugit isumalioqatigiissitaani sulinermik aallutaqarsimavugut. Isumalioqatigiissitap siulittaasuanit kajumissaarneqarpugut siulersuisuniit ataatsimik sinniisuutitaqassasugut, taannalu siulittaasuusinnaasoq. Siulersuisuni oqalliseqqereerup kingorna isumaqatigiippugut sinniisuutitarput, IMAK-imi sulisoq, sinniisuutitariinnassagipput.

Selvfølgelig har coronarestrektionerne også haft sin indvirkning på bestyrelsens arbejde. Vi har ikke kunnet afholde møder som planlagt og al kommunikation har derfor foregået per mail eller på telefonen.

Som omtalt andet sted i bladet, har vi været optaget af arbejdet i Hjemmestyrets lønkommission. Vi er af formanden for kommissionen blevet opfordret til at lade os repræsentere af et medlem fra bestyrelsen og gerne formanden. Efter en fornyet debat i bestyrelsen blev vi enige om at fastholde vores repræsentant nemlig af en ansat i IMAK.

Vi har rygende travlt på kontoret. Magdaline Geraae meddelte, at hun ikke ønskede at fortsætte sin ansættelse i foreningen længere. Selvføl-

*IMAKip siulittaasua Birthe
Therkildsen computerip saavani.*

*Birthe Therkildsen, formand for
IMAK, ved computeren.*

*IMAKip illuutaa
ukiorissumi.
IMAKS bygning I Nuuk
en kold vinterdag.*

Allaffimmi ulapputtorujussuvugut. Magdaline Geraae peqatigiiffimmi sulionnaarusulluni nalunaarnikuuvoq. Soorunami so-raarusunnera akueraarput. Taanna soraareerpoq allamillu sulisusarsiorsimavugut. Atorfinitsitsiniarnermi ingerlatseriaasiusartog naammasseqammerparput, allatsitaarpullu tassaavoq Najattaaq Mathiassen. Taanna inatsisilerituutut tusagassiorutullu ilinnia-gaqarpoq. Taassuma allaffimmi tikilluaqqunissaa qilanaaraarput. Sulisumik amigaateqarnitsinni iluatsiteqaluta Danmarkimi Ilin-niartitsisunut Katuffimmi sulisuusimasumit Hans Ole Frost-holm-imit ikiorneqarpugut.

Sinniisoqarfiup nalinginnaasumik ataatsimiinnissaraluata immikkut ittup kinguartinneqarsimasup pilersarusiorneqarnera aamma initusimaqaaq. Ataatsimiinnissap sumi qaqugulu inger-lanneqarnissaanik ilisimasaqannginneq nalorninerujussuarmik kinguneqarpoq. Qanoq ingerlanneqarsinnaanerani takorloorne-qartut sapinngisamik amerlanerpaat misilerarneqassapput, kisia-ni coronamut tunngatillugu pissutsinik ilisimasaqalernissatta tu-ngaanut suut tamarmik nalorninarput, maannamulli taamaallaat nalunngilarput 2021-mi februaarip aallartinnerani ataatsimiitto-qassasoq.

Kingullermik ataatsimiinnerup kingorna ilaasortanik arlale-riarluta ataatsimiitsitsisimavugut, tamatumanilu siunertarineqar-poq ilaasortat isumaqatigiisummik nutarterinissami aggersumi piumasaqaataannik kissaataannillu tusarniaanissaq. Inaarutaasu-mik piumasaqaatigut sinniisoqarfiup ataatsimiinnerani immikkut ittumi aalajangersarneqassapput, taamaalilluta Namminersorlutik Oqartussanik upernaap ingerlanerani isumaqatigiinniaqateqarnis-satsinnut piariissaagut. Sammisaaq suugaluarpalluunniit ilaasorta-nik naapeqateqarneq pissarsiaqaataasaqaaq. Nalunngilluinnarpar-put siulersuisunik takusaqarnissaaq ataatsimeeqateqarnissarlu kis-saatigineqartoq.

Coronap atuunnera soorunami ilaasortatsinnut sunniuteqar-poq. Coronamut tunngassutillit pillugit saaffigineqartaqaagut. Aamma atuarfinni taamaappoq, sulisorpassuillu akiliunneqarlutik angalanissaminnut tunngatillugu eqqorneqarsimapput. Saaffigin-nissuterpassuit sapinngisatsinnik suliarisarpagut, kisianni coronap nalorninartorsiorfitsinera ulluinnarni inuunitsinnut ilaavoq sulilu ilaassalluni. ■

gelig accepterede vi hendes opsigelse. Hun er nu fratrådt og vi har annonceret efter en ny medarbejder. Ansættelsesproceduren er netop afsluttet og vi har som ny faglig sekretær ansat Najattaaq Mathiassen, hun er uddannet som jurist og journalist. Vi glæder os til at byde hende velkommen på kontoret. Vi har været så heldige, at Hans Ole Frostholt tidligere Danmarks Lærerforening har været en stor hjælp her på kontoret i den pe-riode, hvor vi manglede en medarbejder.

Planlægningen af det udsatte ekstra ordinære repræsentsskabsmøde har også fyldt meget. Ikke at vide hvor og hvordan mødet skal afholdes gi-ver en stor usikkerhed. Flere mulige senarier skal afprøves, men alt er usikkert indtil vi kende situ-ationen omkring corona nærmere, men indtil nu ved vi kun, at mødes afholdes i begyndelsen af februar 2021.

Vi har siden sidst afholdt flere medlemsmø-der med henblik på at høre om medlemmernes krav og ønsker til den kommende overenskomst-fornyelse. Vores endelige krav vil blive fastsat på det ekstraordinære repræsentantskabsmøde, således at vi er klar til at forhandle med Hjem-mestyret i løbet af foråret. Uanset emne, er det givende at møde medlemmerne. Vi er meget be-vidste om ønsket om at se og høre bestyrelsen til møder rundt i landet, men også her er vi blevet bremset af corona.

Corona situationen har selvfølgelig også be-rørt vores medlemmer. Vi får og har fået rigtig mange henvendelse, hvor corona har været om-drejningspunktet. Det gælder dagligdagen på skolerne og det har også berørt rigtig mange an-satte i forhold til deres frirejser. Vi har selvfølge-lig behandlet de mange henvendelser efter bedste evne, men corona usikkerheden har og vil fortsat være en del af vores hverdag. ■

Isumaqatigiissutinut isumalioqatigiissitaq

Overenskomst- kommissionen

IMAK peqataavoq. IMAK er med.

Allattoq Mikkel Michelsen

Sinniisoqarfiup ataatsimiinnerani kingullermi aalajangerne-qarpoq IMAK isumalioqatigiissitap sulineranut peqataassasoq. Isumalioqatigiissitaliortoqarnissaq Namminersorlutik Oqartussat kissaatigisimavaat, pisortat isumaqatigiissutitigut suliaassarfiata ilusaa tamarmiusoq qimerloorneqarniassamat. Immaqa ilaat oqassapput, aasit isumalioqatigiissitat, qanorliaat kinguneqallassava, kisianni IMAK-ip ilaasortami atugaannut pingaaruteqartumik aalajangiisarfiusut tamaasa soorunami peqataaffigerusuppai. Aammami IMAK-ip peqataanissaa siulersuisunit inassutigineqarpoq, inassuteqaallu sinniisoqarfimmit tapersersorneqarpoq.

Isumalioqatigiissitap suliaasaanik najoqqutassiorneq – suliaassarujussuaq

Isumalioqatigiissitap ilaasortai assigiinngitsut namminneq kattuffigisaminnut sinniisuutitatut soorunami peqataassapput. Kattuffiit ilaat peqataapput politikikkut qinikkanik sinniisuutitaqarlutik, soorlu siulittaasoq, siulittaasup tullia. Kattuffiit allat, soorlu IMAK, allattoqarfimmi sulisoqarlutik suleqataassapput. Sinniisuutitat taakku peqatigalugit sulisitsisup sinniisuutitassani toqqarsimavai, taakkualu isumaqatigiissutit tungaasigut ilusilersuinissaq pillugu Namminersorlutik Oqartussanut inassutissanik siunnersuusiornissaq suliaassaraat. Isumalioqatigiissitap suliaasaanik najoqqutassiornerup inaarutaasumik isummerfigineqarnissaa suliareqqaagassaavoq

Af Mikkel Michelsen

På sidste repræsentantskabsmøde blev det besluttet at IMAK skulle være deltager i det kommissionsarbejde, som Selvstyret ønskede nedsat til at se på hele aftalestrukturen på det offentlige aftaleområde. Endnu en kommission vil nogle måske fremføre, og hvad skal det føre til, men for IMAK er det selvfølgelig at være til stede alle de steder, hvor forhold af betydning for medlemmerne bliver fastsat. Bestyrelsen anbefalede da også IMAK's deltagelse og repræsentantskabet bakkede op bag denne anbefaling.

Kommissorium – et omfattende filearbejde

De forskellige medlemmer i kommissionen deltager selvfølgelig som repræsentanter for deres respektive organisationer. Nogle organisationer deltager med politisk valgte repræsentanter f.eks formand, næstformand andre organisationer f.eks IMAK deltager i arbejdet med sekretariatsmedarbejdere. Sammen med disse repræsentanter har arbejdsgiveren valgt deres repræsentanter og det er denne samlede gruppes opgave at finde frem til et sæt anbefalinger til Selvstyret om den kommende struktur på aftaleområdet. Første store arbejdsopgave var at forholde sig til et endeligt kommissorium for arbejdet. Selvfølge-

annertoq. Soorunami isumalioqatigiissitap suliassaanik najoqqutassiorneq suliassamut pingaaruteqarpoq, suli-ngaatsiareernerullu kingorna isumalioqatigiissitap suliassaanut najoqqutassaq ilusilerneqarpoq, akuusut tamarmik akuerisinnaasaannik. Tamannali angutinnagu IMAK-ip Danmarkimi Ilinniartitsisut Peqatigiiffiata allattoqarfiani pisortaq Hans Ole Frostholt aamma Mikkel Michelsen ikiortigilluarpai, taakkuami marluullutik kattuffilerisarsimanertik aqutagalugu suliat politikikkut tunngasortaatigut ajornartorsiutaasartut paasiuminaattut paasisinnaavaat.

Pisariaqarpa.

Isumaqatigiissutinik isumaqatigiinniarnert maannakkorpiaq kattuffinnut assigiinngitsunut 20-ngajannut agguataarneqarnikuupput, isumaqatigiinniuteqarnermilu kingullermi isumaqatigiissutit 80-init amerlanerusut isumaqatigiissutigineqarput – tamanna immikkoortortaqarfimmut angivalaangitsumut suliassaavoq annertooujussuaq, taamaattumillu pisariillisaanissamik kissaateqarneq paasisinnaavarput. Taamaakkaluortoq isumalioqatigiissitap sulinerata kingunerisinnaasaasa maannakkut isumaqatigiissusioriaatsimut naleqqiullugit IMAK-imut ilaasortatsinnullu ajornerusumik atugaqartitsilinninnissaat IMAK-ip pingaartippaa.

Maannakkorpiaq killiffik

Suliaq aallartereerpoq. Isumalioqatigiissitap inuttaqaleererpoq, ilaasortat siulittaasussaminnik taasereerput, Namminersorlutik Oqartussat ilaasortaattassatik toqqaareerpaat aammalu ataatsimiinnerit siulliit pereerput. Ataatsimiinnerni marluusuni ullunik marlunnik sivisussuseqartumi eqqartorneqarsimavoq aaliangiisoqanngikkaluortoq qanoq isumaqatigiissutit kattunneqarsinnaanersut, taamaallugit akissarsiat ajornannginnerusumik aammalu angusaqarfiunerusumik inissinneqarsinnaaneri taamatullu isumaqatigiissitsiniartarnerit aaliangiinerillu ataqatigiissunngorlugit. Ataatsimiinnerni taakkuusuni IMAK allaffimmit sulisunik peqataatitsisarpoq, siullermik Magdaline Geraae kisianni suliffimminik tunuarmat Juaanna A Petersenip taarserpaa. ■

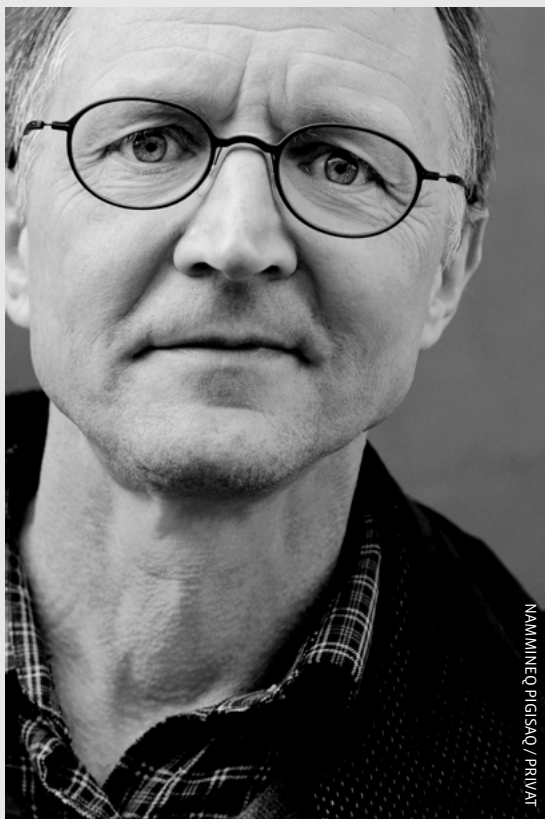
lig er det endelige kommissorium vigtigt for arbejdet, og efter et større arbejde, er det lykket at få kommissoriet udformet på en sådan måde, at det kunne tiltrædes af alle parter. Inden vi nåede så langt havde vi i IMAK rigtig god hjælp fra tidligere sekretariatschef i Danmarks Lærerforening Hans Ole Frostholt og af Mikkel Michelsen, da de begge via deres tidligere organisationarbejde er i stand til at gennemskue svære fagpolitiske problemfelter.

Er det nødvendigt.

Fra IMAKS side har vi gentagne gange måtte konstatere, at Selvstyret har svært ved at leve op til deres rolle som aftalepart. Udsættelser af møder, problemer med at overholde tidsprister og oversættelsesproblemer er mere sædvanen end undtagelsen og derfor forstår vi Selvstyrets ønsker om forenkling. Pt er overenskomstforhandlingerne delt på næste 20 forskellige organisationer og der er ved sidste forhandling indgået mere end 80 overenskomster – en stor opgave for en forholdsvis lille afdeling, derfor forstår vi ønsket om forenkling. Uanset dette, er det vigtigt for IMAK at et eventuelt kommende resultat af kommissionens arbejde, ikke på nogen måde stiller IMAK og vores medlemmer dårligere end det nuværende aftalesystem gør.

Status-lige nu

Arbejdet er gået i gang. Kommissoriet er tiltrådt, medlemmerne er udpeget, formand er valgt og Selvstyret har bemandet udvalget og der er allerede afholdt de første møder. På 2 møder af 2 dages varighed har man uden at træffe beslutninger drøftet en mulig sammenlægning af overenskomster, en forenkling og optimering af lønstrukturen samt mæglings- og voldgiftssystemet. På begge møder har IMAK været repræsenteret af medarbejderen fra kontoret, på første møde af Magdaline Geraae men på grund af hendes fratræden har Juaanna Petersen deltaget i det efterfølgende møde. ■

Anders qujanaq

Tak Anders

Allattoq Mikkel Michelsen

Danmarks Lærerforeningip ukiarmi ataatsimeersuarnerani Anders Bondo Christensen Danmarks lærerforeningimi aammalu Lærernes Centralorganisationimi siulittaasuusimasooq tunuarpoq. Ukiuni 20-ngajanni Anders Bondop ilinniartitsisut atugaat pillugit sulisimavoq.

”Misigisimajuaannarpugut ajornartorsiuteqarluta saaffiginikkaangatta sukkulluunniit tusaallutalu ikiortaraatigut”. Taa-ma oqarpoq Birthe Therkildsen siulittaasut taarsernerannut. ”Andersip nunatsinni atuarfeqarfinni aammalu IMAKimi su-soqarnersoq soqutiginnilluni malinnaaffiguarpa” taamatut nangilluni IMAKimi siulittaasoq oqarpoq. Anders Bondop arlaleriarluni nunarput tikeraartarsimavaa aammalu IMAKip sinniisoqarfiata ataatsimiinnerani peqataasarsimalluni, taamatuttaaq Andersip taartigisaa Gordon Ørskov Madsen sinniisoqarfiup ataatsimiinnerani peqataasarsimasooq.

”Andersi maqaasissaqaarput qujaffigerusupparpullu ilinniartitsisut pillugit suliaanut annertuumut taamatuttaaq uagut IMAKimi sulisunut tapersersuineranut kissaallugulu siunissamik ajunnginnerpaanik atugaqarnissaanik, taamatullu aamma Gordon tikilluaqqarput neriulluta Danmarks lærerforeningilu suleqatigiinnerput pitsaasoq ingerlaannarumaartoq naggataamik IMAKip siulittasua oqarpoq. ■

Af Mikkel Michelsen

På Danmarks Lærerforenings ordinære kongres her i efteråret fratrådte Anders Bondo Christensen som formand for Danmarks Lærerforening og Lærernes Centralorganisation. I næsten 20 år har Anders Bondo kæmpet for lærernes sag.

”Vi har altid følt os hørt, når vi henvendte os til Anders med det ene eller andet problem” Siger Birthe Therkildsen i en kommentar til formandskiftet. ”Anders har givet sig tid til at lytte og har haft interesse for hvad der rørte sig i den grønlandske skolevæsen og selvfølgelig også i IMAK” fortsætter formanden for IMAK. Anders Bondo har flere gange besøgt Grønland og har deltaget i IMAKS repræsentantskab ligesom afløseren for Anders Bondo, Gordon Ørskov Madsen også har deltaget i repræsentantskabsmøder.

”Vi kommer til at savne Anders og vil gerne sige ham mange tak for hans store arbejde for lærerne og for os i IMAK og ønske ham alt godt i fremtiden, men vil samtidig også sige velkommen til Gordon og håbe, at vi får et ligeså godt samarbejde med ham og Danmarks Lærerforening, som vi havde med Anders” slutter formanden for IMAK. ■

Juullimi ukiortaamilu pilluaritsi

Glædelig jul og godt nytår

IMAK-ip ilaasortai suleqatigisartakkavullu ukioq 2020 pissanganaisoq pisoqarfioqisortu pillugu siulersuisut sinnerlugit qutsavigerusuppakka.

Aamma allattoqarfimmi sulisunut suliumatoqisunut qujanarujussuaq.

*Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga
Birthe Therkildsen siulittaasoq
IMAK-imi siulersuisut sinnerlugit* ■

På vegne af bestyrelsen vil jeg gerne takke medlemmerne af IMAK og vores samarbejdspartnere for et rigtig spændende og begivenhedsrigt år 2020.

En stor tak skal også lyde til de arbejdsomme medarbejdere i sekretariatet.

*Med venlig hilsen
Birthe Therkildsen formand
På vegne af bestyrelsen i IMAK* ■

Aaqqissuisoq nutaaq Mikkel Michelsen, ny redaktør.

Aaqqissuisortarpugut

Ny redaktør

Ilinniartitsisoq allamik aaqqissuisoqalerpoq. Aaqqissuisuusimasup aviisimik aaqqissuisuulluni suliaasaq ilaatigut anertusaqisoq unitsikkusussimavaa. Maanna aaqqissuisuuleroq Mikkel Michelsen.

Ateq taanna ilaasa ilisariunnaarsivaat. Taanna ukiorpassuarni kattuffiup sinniisoqarfiata ataatsimiinnerinik aqutsisuusarpoq, tamannalu sioqqullugu siulersuisuunerut ilaasortatut Danmarkimi Lærerforeningip ukiuni 14-ini kattuffimmut attaveqaatigisimavaa.

Mikkel Michelsen maannamiit aviisimi sulilerpoq. Aviisip allaaserisaanut tusagassiuinerlu pillugu inatsimmut akisussaasuusoq sulii tassaavoq kattuffiup siulittaasua. Tamanna aaqqissuisortaanermi allanngortinneqanngilaq. ■

Ilinniartitsisoq har skiftet redaktør. Den tidligere redaktør ønskede at stoppe det undertiden omfattende arbejde som redaktør af bladet. Ny mand i redaktørstolen er Mikkel Michelsen.

For nogen lyder navnet bekendt, igennem mange år har han været dirigent ved foreningens repræsentantskabsmøder og før det var han i 14 år som hovedstyrelsesmedlem Danmarks Lærerforenings kontaktperson til foreningen.

Mikkel Michelsen overtager med dette nummer arbejdet med bladet. Den ansvarlige for bladets artikler og den ansvarlige overfor presseloven vil stadig være foreningens formand, dette er der ikke ændret på med nybesættelsen som redaktør. ■

Nunaqarfinni atuarfiit pitsaaqutaat ajoqutaallu

Bygdeskolernes fordele og ulemper

IMAK

Allattoq Akmetí Akkari

Kalaallit Nunaanni immikkuullarissumik peqarpugut, tassa nunaqarfiit atuarfii. Nunaqarfiit inoqarfiillu meerartallit 70-it misaanniipput, meeqqallu atuartuupput imaluunniit atualissamaarlutik. Aamma savaatillit meerartaat angerlarsimaffimminni atuartinneqartarput – tamatumani egeersimaarnissaq nutaaliarlunilu eqqarsarnissaq pisariaqarpoq! Nunaqarfiulli atuarfiani atuarneq ilinniartitsisunut meeqqanullu nuannersuuvoq, uangalu misilittakkakka tunngavigalugit isumaqarpunga periarfissat atorluaraanni nunaqarfinni atuarfiit iluaqutaqisut. Taamaakkaluartoq nunaqarfinni atuarfik "tulluanngitsumik ilinniartitsisoqaleruni" kajuminnarunnaapallassinnaavoq. Nunaqarfinnimit ilinniartitsoq pinnguaqqatut kinderæg-ip iluaniittutut ippoq, tassa "allamik sussaqqanngimmat" taannaasariaqassaaq.

Af Akmetí Akkari

I Grønland er der et særligt fænomen, der kaldes bygdeskoler, hvor der er ca. 70 aktive bygder og bosteder med børn, der går i skole eller skal til at gå i skole. Desuden sker der en del hjemmeundervisning hos færeholderfamilierne - et emne, der også kræver fokus og nytænkning! Men omkring bygdeskoler, så er skolen i en bygd et dejligt sted at være for både lærere og børn, og i min erfaring er bygdeskoler en stor berigelse, hvis man udnytter mulighederne. Aligevel kan bygdeskolen nemt blive et trist sted, hvis bygden får "den forkerte lærer" på skolen. Læreren i en bygd er nemlig som legetøjsbaren i et kinderæg "det man nu får" og må nøjes med.

Nunaqarfinni atuarfiit immikkut "ilisarnaateqarput" immikkuullarissutigisaminnik, nunaqarfinnilu atuarfiit periarfissaat ajoqutaallu pingasut tulluittumi oqaluttuarinerulaassavakka.

Ukuuppullu *ilinniartitsisoq, tamatigoortuuneq aamma sunniivigeqatigiinneq.*

Ilinniartitsisoq

Ilinniartitsisoq klassiminut atuarfimminullu nalinginnaasumik pingaaruteqartuuvoq, nunaqarfimmili ilinniartitsisoq iluatsitsilluarnissamut iluatsitsinngitsoornissamullu pingaaruteqarluinnarpoq. Nunaqarfinni atuarfiit mikisunnguusaramik amerlangitsunnguanik atuortoqartarput, ilutigitilluguli meeqqat inunnik ikippallaanik naapitaqartaramik assigiinngissitaarnerusumik sunniivigeqatigiittoqartanngilaq. Meeqqat taakkorpiat ullut tamaasa, qaammatit tamaasa ukioq kaajallallugu ilagineqaannavittarput. Taamaattumik ilinniartitsisoq meeqqanut pingaaruteqaqaaq. Ilinniartitsisuulluortoq nunaqarfimmi meeqqanut iluaqutaasaqaaq, ilinniartitsisorli "nuanniilliorloq" oqimaqutaasaqaaq. Nunaqarfinni atuarfiit ilinniartitsisuulluortunik annaasaqatarnerat ajornartorsiutaagajuttarpoq, taakkumi aallaqqittarput, nunaqarfiillu arlallit ajornartorsiutillinnik ilinniartitsisoqartarput, ilaqutariit meerartallit inooriaasiannut sunniuteqartartumik. Atuarfimmi ataatsimi "fiisterluni kultureqarneq" malunnarnerusinnaavoq, allamilu ilinniartitsisoq attaveqatigiinniarnarup tungaatigut ajornartorsiuterpassuaqarsinnaalluni.

Ilinniartitsisunik pitsaasunik pitsaavallaanngitsunillu unaminiagaqarneq ajornartorsiutaavoq pingaarutilik eqqartorneqartariaqartoq. Tamanna iluatsitsilluarnissamut iluatsitsinngitsoornissamulluunniit "matuersaataavoq" pingaarutilerujussuaq, ilinniartitsisullu nuanniitsumik ajortumillu pissusilersuutillit nunaqarfiup atuarfiani sivisuumik akisussaafeqartinneqannginnissaat ingerlatsiviit aqutsisoqarfiillu qulakkiissallugu akisussaaffigivaat, Taamaattoqarpammi tamanna meeqqat atugarissaarnannut ineriartornerannullu ajoqutaavallaassaqaq, allaallumi nunaqarfimmut tamarmiusumut ajungaatsiartumik sunniuteqassaaq. Uanga meeraagalaruma ilinniartitsisunillu taamaattunik, tassa pikkorissartarninni kommunimilu suliniummut aqutsisuugallarama nunaqarfinnut tikeraarninni naapittakkattut ittunik ilinniartitsisoqartuuguma, nuanniilliorujussuassagalarpunga.

Akerlianik misigisimassagalarpunga iluatsitsilluarsimallunga silassorissumik ilinniartitsugissaartuuguma, makkuninga pissusilimmik:

- Isumassuisoq erseqqissuliortorlu,
- Pimoorussisoq takorluuillaqqissorlu,
- Faginut pikkorissiq isumassarsiullaqqissorlu,
- Tusarnaallaqqissoq qajannaatsorlu,
- Nuannaartoq ilakkuminartorlu.

Der er nogle særlige "kendetegn" ved bygdeskoler, der gør dem specielle, og i det følgende vil jeg fortælle mere om tre af bygdeskolernes muligheder og ulemper.

Disse er *læreren, alsidigheden og interaktioner.*

Læreren

En lærer er almindeligvis essentiel for sin klasse og sin skole, men i en bygd er læreren en meget central faktor for succes eller fiasko. Bygdeskoler er jo små, så en lærer har meget tid til meget få børn, men samtidig møder børnene alt for få mennesker til at få en varieret interaktion. Man er sammen med de samme børn næsten hele tiden, hver dag, hver måned, hele året. En lærer er derfor virkelig central for børnene. En god og sund lærer er en stor berigelse for bygdebørnene, mens at en "skidt tilpas" lærer er en stor belastning. Problemet er ofte, at bygdeskolerne nemt taber de gode lærere, fordi de rejser videre, mens flere bygger står med dårligere lærere, der netop har problemer, som også har indvirkning på børnefamiliernes måde at leve på. På en skole kan "festkulturen" være fremherskende, på en anden kan læreren have store kommunikationsudfordringer.

Udfordringen med de gode og dårlige lærere er derfor en ret central problematik at tale om. Det er faktisk en meget vigtig "nøgle" til succes eller fiasko på bygdeskoler, og det er forvaltningerne og styrelsens ansvar at sikre, at lærere med negativitet og dårlig attitude ikke får lov at være for længe om ansvaret i en bygdeskole. Det er simpelthen for skadeligt for børnenes trivsel og udvikling, og det har endog en ret negativ effekt på bygden i det hele taget. Hvis jeg nu selv var barn hos en af disse lærere, som jeg igennem tiden har mødt på kurser og ved mine besøg i bygderne, da jeg var projektleder i kommunen, så ville jeg have haft en rigtig skidt tid som skoleelev.

Omvendt ville jeg som barn føle mig virkelig heldig at have fået en virkelig sød og intelligent lærer, der er:

- omsorgsfuld og tydelig,
- seriøs og legende,
- dygtig til fagene og kreativ,
- nærværende og robust,
- glad og hyggelig.

Inuup kialuunniit taamatut pissuseqarnera pingaaruteqartorujussuvoq, ingammillu ilinniartitsisoq meeqqat amerlanngitsut ilagalugit "kisiartaasoq". Qulaani eqqaasakka pissutigalugit erseqqippoq nunaqarfimmi ilinniartitsisoq nunaqarfiup atuarfiata silaannaanut ajunngitsumik ajortumillu sunniuteqarsinnaasoq.

Tamatigoortuuneq

Nunaqarfimmi atuarfiup pitsaqaqtaasa annerpaat ilagaat tamatigoortumik atuartinneqarsinnaaneq timeq, misigissutsit, isumaq eqqarsaatillu ilanngullugit atorlugit. Meeqqat atuagarsornikkut inuttullu ineriartornissaminut inissaqarput aamma eqqississaminnissamut isumaliutiginneqqissaarnissamullu periarfissaqarput. Nipilersorneq qitillu piffissaqarfigineqartarput aamma ilinniakkerinissaq misileraanissarluk piffissaqarfigineqartarput. Nunaqarfimmi meeqqat nipilersornerup, suliaqarnerup, tunngavilersuilluarnerup oqaatsillu tungaasigut periarfissaqarluarput kiisalu inuttut inunnillu peqateqarnikkut poqissuseqarnermik takutitsisarput. Nunaqarfiup atuarfiani sinaakkuterpassuaqannngikkaluarluni atuarnissamut periarfissarpassuaqarpoq. Atuarfittut allatulli atuortoqartarpoq ilinniagassaartoqartarlunilu, kisianni silaginneranik atorluannissamut kiffaannngissuseqartoqartarpoq imaluunniit immikkut ittumik sammisassaarnek pissutigalugu pilersaarutit allannngortinneqarsinnaapput imaluunniit ilinniartitsineq nalissaqannngitsumik misigisaqarfusinnaavoq. Atuarfinnut angisuunut allanut naleqqiullugu pissusissamisoornerusumik eqqissinarnerusumillu peqatigiittoqartarpoq, atuarfinnimit angisuuni pissutsit sakkortoofaqimmi Bonbonlandimiluunniit pissutsinut assingungajattarpulluunniit.

Taamaattumik ilinniartitsisuulluortoq nunaqarfiup atuarfiani pissutsinik atuuttunik atorlualluni ukkassineq, aalaneq sunniivigeqatigiinnerlu aqquutigalugit ilinniartitsinermik siuarsaasarpog. Eqqarsaatigiuk guitar, tumerparpaaq erinarsuutillu qallunaatoortitsinermi, tuluttoortitsinermi kalaallisoortitsinermilu qanoq periarfissiinersut.

Takorlooruk atuarfiup silataani pinngortitaq naturfagini nuna-lerinermilu qanoq atorneqarsinnaasoq. Oqarasuaat angallattagaq tabletilu programmilornermi, assiliinermi, oqaluttualiornermi, atuarnermi minnerunngitsumillu paasissutissanik internetikkut ujarlernermi sakuupput pitsaat. Atuakkanut ilitsiviit meeqqanut atuakkanik, titartakkanik oqaluttualianillu meeqqat tigoriaannaasaanik imallit ullut tamaasa ullaap tungaani nalaasaarfimmi ingiluatartaarluni atuarneqartut tusarnaarlugit iluaqutaasaqaat. Nipilersuutit, pinnguaatit, qalipagassat, arsat il.il. saqqummitillugit meeqqanit tiguneqariaannngorlugit. Erinarsornerup oqaluttuarnerullu ullut tamaasa piffissaqarfiginissaat isumassarsiatsialaavoq, ataasiussuseqalersitsisarpummi ilorrisimaarnermillu misigititsisarlutik. Ataatsimoorluni ualikkut kaagilortoqarsinnaavoq, panna-kaalortoqarluni, aalisakkanik suppaliortoqarluni imaluunniit pastalimmik nerisassiorqarluni. Eqqarsaatigeriaruk qanoq nuanner-tigissasoq tamarmik misigippata atuarfik pigalugu atuarfillu ataa-

Disse egenskaber betyder så meget i enhver personlighed, men især i en lærer, der står som "the one" med en lille flok børn. Af ovenstående er det klart, at bygdelæreren er på godt og ondt nøglen til bygueskolens atmosfære.

Alsidigheden

Et af bygueskolernes største fordele er muligheden for en *alsidig undervisning*, der inddrager krop, følelser, sind og tanker. Børnene har plads til faglig og personlig udfoldelse, og der er mulighed for ro og fordybelse. De har tid til musik og dans, og der er tid til lektier og tests. På den måde har jeg oplevet bydebørn udfolde sig musik, praktisk, logisk, sprogligt samt udvist personlig og social intelligens. I dagligdagen på en bygueskole er der nemlig rige muligheder for at "være" i skole uden alt for rigide rammer. Man har timer og lektier, som på enhver anden skole, men man har frihed til at udnytte det gode vejr eller et særligt tema til at ændre planen eller få en enestående oplevelse ud af læringssituationen. Man er sammen på en mere naturlig og harmonisk måde, end på de store skoler, hvor det nærmest virker som et militær-anlæg eller et Bonbonland.

Den gode lærer udnytter derfor det naturlige rum, som en bygueskole giver, for at fremme læring via fokus, bevægelse og interaktion. Tænk, hvad en guitar, en tromme og en musikbog giver af muligheder i forbindelse med undervisning i dansk, engelsk og grønlandsk.

Forestil dig, hvad naturen omkring skolen har at give til naturfag og geografi. En mobil og en tablet er gode redskaber til programmering, fotos, fortællinger, oplæsninger og ikke mindst at søge viden på nettet. Nogle bogreoler i børnehøjde fyldt med børnebøger, tegneserier og eventyr gør underværker, når man samles i hjørnesofaen hver formiddag og lytter til en historie. Både instrumenter, spil, malingslærred, bolde m.m. står fremme og frit tilgængelige for børnene, lige til at bruge. Det er en god ide dagligt at sætte tid af til sang og fortælling, for det skaber fællesskabsfølelse og en følelse af hygge. Om eftermiddagen har man rige muligheder for at bage kage, lave pandekager, fiskesuppe eller en pastaret, man er fælles om. Tænk, hvilken fortryllende atmosfære, der opstår, når alle

siinnarmik malittarisassaqpap: *atuarfik paarilluaruk, taava paarissavaatit.*

Atuartut taamaallitutik misigissapput atuarfik tassaasoq angerlarsimaffimmik aappaat, inissaqartitsisoqarmallu pissu-sissamisullu kiffaanngissuseqartoqarluni atuassalluni nuannis-saqaaq. Atuarfimiinnissaq nuannerlissaaq, tassami ilaannikkut tamarmik klassimi issiasaraluarlutik suleroortaraluarlutillu, ilinniartitsisorlu eqqissisimasooqarnissaanik aalajangiisuuga-luortoq, meeqqat paasissavaat tamanna atuarnermut ilaasoq. Ilaannikkut nuannisaartoqarsinnaavoq allanik ajoquseerusun-gikkaluarluni atuarfiullu atortuinik ajoqusiinngikkaluarluni, ilaannikkullu ilinniakkerisariaqartoqarsinnaavoq. Ilaannikkut unillatsiartigani naammassisassat naammassineqaqqaartari-aqartassapput, allatigullu mamartumik issortitaliortoqarsin-naavoq. Ullut ilaanni aalisariaqtoqarsinnaavoq sukujuit oqalo-qatigiissutigalugit, ullorlu alla atuartut stililorsinnaapput. Ta-matigoorneq taamaattoq atuarfimmu assigiiaanik suliaqarfiu-sumut naleqqiullugu pisuunnguallaataasarpooq iluaqutaane-rullunilu inummut pinngortitarsuarmi inuusumut naleqqun-neruvoq.

Taamaattumik nunaqarfimmi atuarfik kimulluunniit nam-mineq ilinniartinneqarnermut tunngatillugu meeqqanut aki-sussaafileerusuttumut, sukujunnguit tamaasa nakkutiginnik-kaluarlugit, takorluugaavoq nuannersooq. Meeqqat nammini-susertik timersornermi pinngortitarsuarmullu angalaarnermi toqqissisimalluinnarlutik atorsinnaavaat. Atuarfik angerlarsi-maffiup aappaatut issaaq, ornissinnaasaq, ilinniartitsisorlu an-gaatut ajatulluunniit issaaq oqaloqatigisinnaasaq. Aamma sun-ngiffimmi sammisanut atuarfimmi ini atuarnerup kingorna isersimaffigiuminartuussaaq. Taanna tamatigoortuunermut, atorluarneqartariaqartumut, sinaakkusiissaaq. Tassanittaaq ilinniartitsisoq pissusilersornermigut sulisaatsimigullu pe-riarfiissamik tamatuminna pilersitsinissamut ajunngitsumik ajoqutaasumilluunniit sunniuteqassaaq.

Tamakku tamarmik ajortortaat *siullermik* soorunami tas-saavoq nunaqarfiup atuarfiani assigiinngitsunik ukiullit klassi-mi ataatsimi atuartut killiffinik faginillu aqutsissagaanni ilin-niartitseriaatsinik assigiinngissitaartunik annertuumik ilisima-saqarnissaq pisariaqarmat. Taamaaliornissaq pikkunarluilu ilungersunartorujussuussaaq. Ilinniartitsisup sorpassuit nalun-ngittussaavai, aamma meeqqat ingerlaqqitsissagunigit piareer-sarluaqqissaartariaqartassaaq. Atuartut tamarmik immikkut fagini killiffiat eqqaamariarlugu ilaannikkut misiginartarpoq soorlulusooq amikuulluni qulingiluanik talilik qulingiluanillu qarasalik. Tamanna nunaqarfimmi ilinniartitsisuulluni artor-narnerpaat ilagaat. Aalajangersimasumik iliuuseqartoqarsin-naananilu atuartut tamarmiutillugit ataatsikkut nassuiaanne-qarsinnaasanngillat. Oqaaserisat tamanut ataatsikkut oqaati-geqqinneqarsinnaanngillat. Akunnerit atuarfusut tamaviisa atuartut ataasiakkaat isummerfigineqartarput, atuartorlu killif-

føler, at skolen er deres, og at den eneste regel sko-len har er: *pas på skolen, så passer den på dig.*

Elever oplever på den måde, at skolen er deres andet hjem, og at det er skønt at gå i skole, fordi der er rummelighed og en naturlig frihed. Skolen bli-ver således et rart sted at være, for selv om der er tider, hvor alle sidder i klassen med lektier og hårdt arbejde, og hvor læreren bestemmer, at nu skal der være ro, så forstår børnene godt, at det er en del af det at være i skole. Til tider er man fri til at udfolde sig som man har lyst uden at skade andre eller øde-lægge skolens redskaber, og til tider er man bundet af en læseplan. Nogle gange skal man først være færdig før man kan få en pause, og andre gange står man og laver en god budding. En dag er man ude og fiske og snakke om vind og vejr, og en anden dag sidder elever med en stil. Den alsidighed er be-rigende og meget mere i harmoni med det at være menneske i naturen, end den meget ensformige skole, hvor alting er lagt i kasser og kontrolleret til mindste detalje.

En bygdeskole er derfor en drøm for enhver, som ønsker at give børn ansvar for egen læring uden at kontrollere alt ned til mindste detalje. Bør-nene har et fantastisk frit rum til at være sig selv med leg, sport og ture i naturen i fuld trykthed. Sko-len er som et andet hjem man går og kommer til, og læreren er en onkel eller tante man kommer og snakker med. Skolens fritidsrum er desuden også et dejligt sted at opholde sig og være efter skole. Den danner ramme om en alsidighed, der bør udnyttes. Igen er det læreren, der i høj grad er med til at ska-be eller ødelægge den mulighed med sin attitude og sin metodik.

Bagsiden af alt dette er naturligvis *for det første*, at det kræver en mester i undervisningsdifferentie-ring at holde styr på de mange niveauer, fag og al-dersgrupper, der typisk er i én og samme klasse i en bygd. Det er ret hårdt og krævende. En lærer skal kunne rumme meget og forberede sig rigtig godt for at komme videre med børnene. Det virker nogle gange som at være en blæksprutte med ni arme og ni hjerner at huske på hver enkelt elevs vilkår i hver enkelt fag. Om noget er det en af de hårde sider ved at være bygdelærer: Man kan ikke forfalde til ru-tine og gruppeforklaringer. Man kan ikke gentage for alle på én gang. Man forholder sig individuelt til hver eneste elev i hver eneste time, og man vri-der hjernen for at vejlede eleven i netop den opgave, hvor han eller hun er, og sådan skal man gøre med

Taava qanoq iliortoqassava? "Assigiinnigissitaarneq" aqqutisatut atorneqassaaq meeqqallu ataasiakkaat killiffiat ilisimaneqassaaq, meeqqallu ingerlariaqqinissaanut ilitersorneqarnissaa kajumissaarneqarnissaalu isumagineqassaaq. Ilikkariartortitseqatigiinitsinnnullu atuartut ikorfartortitut atussavagut, tamannalu atuartunut pissarsissutaassaaq, taakkuami atuartunut minnernut ilinniartitsisinnaalissapput, tamannalu ilutigalugu nammineq ilinniartinneqarnertik eqqarsaatigissavaat. Ilikkariartoqatigiinnerminni ikioqatigiikkunik inerinneussapput, nukarliillu atuaqatiminnit ikiorneqarnertik kajumississutigissavaat. Atuartoq nikeriassaaq klassimini kammalaatiminut attaveqarnini annaanngikkaluarlugu. Tamatumani allanngueriaannaneq ataatsimoornermillu misigissutsimik paasininnissaaq pisariaqarput, iluatsitutulli misigineq assorsuaq iluaqutaasarpogq.

Ilinniartitsisorli pikkorissoq isumassarsiortinneqangik-
kuni unamminartunillu qarasarsonartunik suliassinneqan-
gikkuni aamma unittuussaaq, ilinniartitsisorlu matematikki-

Hvad gør man da? Man bruger "differentiering" som vej og holder styr på, hvor hver enkelt barn er, og sørger for at vejlede og motivere det til at rykke videre. Man bruger eleverne som støtte for hinandens læringsprocesser, og det giver eleverne et sundt udbytte, fordi de bliver i stand til at lære de mindre elever og samtidig reflektere over, at de selv bliver undervist. De modnes ved at være til for hinandens læring, som de yngre motiveres af, at det er deres klassekammerater, der yder dem hjælp. Eleven rykker uden at miste forbindelsen til kammerater i klassen. Det kræver omstillingsparathed og sans for fællesskabsfølelse, men oplevelsen af succes er enorm berigende.

Men en dygtig lærer ruster og stagnerer også uden nye input og udfordringer, der kvikker hjernen op, og det er en pine for den dygtige lærer ikke

mi fysikkimiluunniit ilisimasaminik nalunarnerusunik, atuartitami killiffiat pissutigalugu, atuisinnaangikkaangat tamanna ilinniartitsisumut ilungersunartaqaaq, ilinniartitsisummi piginnaasani fagini qarasarnerusunik tamakkiisumik atorsinnaaneq ajorpai. Ilinniartitsisut pikkorissut allanik unamminartussarsioraangata tamatigoortuunerugaluaq unittoorninngupalattarpoq, taamaattumillu ilinniartitsisoq atuartullu minngaatsunngussanngippata "tamatigoortuujarnissaq" aaqqiissutaavoq pingaarutilik.

Sunniivigeqatigiinneq

Nunaqarfiup meerartai ilikkariartornerup piffissaqarfigineranut kiffaanngissuseqarnermullu tunngatillugu immikkut pisinnaatiitaapput, aammali inunnik peqateqartarnikkut misilittakkanut inuit assigiinngiaassusiannut tunngatillugu misilittagakitsuupput. Tamanna uagut nammineq misiginikuuarpit illoqarfissuarmeeqqaaratta. Misigisat sunnertissutigaaqut, piffissallu ingerlanerani paasivarpit uagut nunaqarfinnguatsinniit annerusumik "silarsuarmiittoqartoq".

Eqqarsaatigigaani aaqqiissutissarsinissaq ajornanngitsunnguavoq, aaqqiissutissallu ilaat tassaapput paasisassarsiornerit illoqarfinnilu atuarnut takornariaqattaarnerit. Taamaaliornikkut meeqqat meeraqatiminnik inersimasunillu naapitsisinnaapput immersorneqarlutillu, qaammaasaqarnerulissutigisaminnik.

Periarfissaq alla tassaavoq oqaluttuartussanik ilinniartitsisusanilluunniit nunaqarfiup atuarnut qaaqqusineq, taamaaliornikkullu assigiinngissitaarnermik pilersitsinissamut nukissat tamarmik atorineqassapput, tamannalu ilikkariartornissamut ilisimasaqarnermullu iluaqutaassaaq. Tamanna aggeqqusaasumut, ilinniartitsisumut atuarnut misigisaq nuannersuussaaq.

Nunaqarfimmi atuarnut aamma "patajaatsorujussuarmik" avatangiiseqarpit. Atuarnut ilaannikkut aallartoqartarpoq, kisianni meeqqat nunaqarfimmiut meeraanertik tamaat nunaqarfiup atuarnut atuarnut, atuarnut angerlarsimaffimmut nuunnissamik tungaanut imaluunniit meeqqat atuarnut naammassinninnissamik tungaanut. Tamanna allanngujaassuseqalersitsivoq, meeqqat siuariartornerannik ukiorpassuarni annertoqqusersuinissamut periarfissiisumik. Ajoqutaasoq tassaavoq meeqqat maligassiuisussarpassuaqannginnerat imaluunniit inersimasunik pinnguaqatissaminnilluunniit qinigassarpassuaqannginnerat.

Tamarmik ataatsimoorfinnguaqarpit pitsaanerpaamik pilsarsiffigiarsarisassaminnik. Tamatumani akuerineqarnissaq pingaaruteqarpoq. "Akuerisaartuuneq" inuit akornanni iluaqutaqaaq, taamaattoqartillugumi assigiinngitsuunissaq inissaqartinneqartarpoq. Akerartuuteqatigiinneq nunaqarfiit atuarnut qaqutigoortorujussuavoq aamma qinngasaarisarneq atuutinningajappoq. Akuliunniissaq maalaarnissarlunniit, tusarneqarlunilu, ajornaatsuuvoq.

at kunne bringe sine kvalifikationer frem i de mere krævende fag, fordi eleverne aldrig når der til, hvor den tungere del af matematikken eller fysikken skal forklares, eller de mere kompliceret stiløvelser skal skrives. Når de dygtige lærere så finder nye udfordringer, så bliver alsidighed hurtigt til en ond cirkel af stagnation, og derfor er konstant "alsidighed" en vigtig nøgle til at modarbejde træghed hos lærer og elever.

Interaktionen

Børnene i en bygd er også på samme tid *privilegeret* i forhold til læringstid og frihed men også *depriveret* i forhold til sociale erfaringer og menneskelig mangfoldighed. Vi kender det vel godt på egen krop fra første gang vi i vort liv kom til en helt anden storby. Indtrykkene og påvirkningerne sætter spor i os og med tiden gør os bevidste om, at der er "mere i verden" end vort eget lille sted.

Det er nu nemt at finde løsninger på, hvis man tænker over det, og blandt løsningerne er ekskursioner og gentagende ture til byskoler, hvor børnene møder andre børn og voksne og får nye input, som udvider deres horisont.

En anden mulighed er at invitere gæster til bygdeskolen for at fortælle eller undervise, og på den måde udnytte alles ressourcer til at skabe mangfoldighed og berigelse for læring og kundskab. Det er gode oplevelser for både gæsten, læreren og eleverne at få besøg.

Bygdeskoler har altså et miljø, der er meget "stabilt". Det hænder, at nogle elever flytter, men bygdebørn er ganske enkelt de samme børn, der går i bygdeskole hele deres barndom, indtil de skal på skolejem eller afslutter folkeskolen. Det giver et godt grundlag for kontinuitet, der giver mulighed for at støtte børnenes udvikling igennem mange år. Ulempen ved det er, at enkelte voksne præger børnene lidt for meget, og at børnene ikke har mange rollemodeller og valg mellem hverken voksne eller legekammerater.

Alle er sammen om i et lille fællesskab man skal få det bedste ud af. Her er accept rigtig vigtig. Ved at praktisere "accept" når man rigtig langt mellem mennesker, for så er der plads til forskellighed og diversitet. Det er sjældent at se nogle udskamme hinanden på bygdeskolerne, og mobning findes næsten heller ikke. Det er nemt at gribe ind eller klage og blive hørt.

Nunaqarfiup meerartaasa ataqatigiinnerat imminnullu ilisarisimalluarnerat ajunngequtaqaaq, tamannami pissutigalugu peqatigiikkajuttarput ilaqutariittullu misigisarlutik. Taamaaliornikkut isumassoqatigiinnissaq pinnguaqatigiinnissarlu ajornartanngilaq. Nunaqarfiit atuarfiini qinngasaaruttoqanngingajattarpoq, taamaattoqaraangammi paasipallanneqartarpoq iliuuseqarfigiuminartarlunilu. Ajornartorsiut tamanit tusarneqartarpoq, perulluliortorlu angajoqqaaminit nammineq oqaanneqartarpoq, angajoqqaammi kissaatiginngilaat meerartik nunaqarfimmiunit tamanit oqallisigineqassasoq. Nunaqarfiilli aamma ajoqutigaat sorpassuit pillugit oqaatissuaasoqartarnera oqallisiginnittoqattarneralu. Ilaannikkut tusatsiakkat eqqunngitsut oqallisigineqartarput, ilaannut aliasulertitsisumik. Kattakkuminaassisarput. Iliuutsit tamarmik ilisimaneqalipallattarput siaruarterneqarlutillu. Taamaattumik meeqqat inersimasut avatangiisaannit sunnerneqartarput kingunerilu nuanniitsut anigoruminaatsittarpaat. Ingammik erngunneq nakuusernerlu sunnuteqartaqaat, toqqorfissaqartoqarnermi ajorpoq tammarfissaqaranilu. Nuunneq aaqqiissutissatuaasarpoq.

Tamaat isigalugu isumaqarpunga nunaqarfimmi meeraaneq ajunngitsortaqaqisoq, tamatigoortumimmi ilinniartinneqarnissamut periarfissaqartoqartarpoq, aalisarnermiit programmeriinnermut iffiornermullu allaat ilikarneqarsinnaallutik aamma meeqqat toqqissisimanartunik avatangiiseqarlutik peroriartortarput. Namminiussusaat inissaqartinneqartarpoq aamma takuneqartarput. Meeraq pinngortitamik avatangiiseqartarpoq paaqqinniffimmiissinnaallunilu. Ilinniartitsisup meeqqat ataasiakkaat piffissaqarfigilluartaipai, aamma meeqqap siuariartornerata qanimut ajornanngitsumik malinnaaffigineqarsinnaavoq.

Ajoqutaasorli tassaavoq ilinniartitsisoq piukkunnanngippat meeqqallu allamik qinigassaqanngippata atuarfiup qajannartuunera. Aamma nunaqarfeeraq meeqqanut nutaanik unamminia-gassaqarusuttunut pikkunaallipallassinnaavoq. Alianartumik pisoqarpat imaluunniit inersimasut eqqarsartaatsikkut tarnikkulluunniit peqqissuunngippata toqqissisimajunaarneq atuutilipallassinnaavoq. Inunnut annikitsumik attaveqartoqartarpoq kulturikkullu misigisaqartoqarpiarneq ajorpoq, taamaattumik paasisakitsuunissaq aarlerinarsinnaavoq.

Tassalu nunaqarfinni atuarfiit meeqqallu nunaqarfimmiut pillugit pissutsit pingasut pingaarnerpaat, naluneqanngitsutullu suut tamarmik pitsaaquteqarlutillu ajoquteqartarput, taamaattumik ajoqutaasut sunniutaat minnerpaatinniarneqassapput pitsaaqutillu atorluarneqarlutik. Ilinniartitsisoq pikkorrissoq taamaalioruni uanga isinni torrallaassaaq. ■

Det er en god fordel at bygdebørn holder sammen og kender hinanden godt, for de er så ofte sammen og føler sig som en familie. På den måde har man det nemt ved at vise hinanden omsorg og lege sammen. Faktisk er der meget lidt mobning på bygdeskolerne, for det er overskueligt og nemt at håndtere. Alle hører om et problem, og balladema-geren får hurtigt selv ballade fra sine forældre, for de ønsker ikke, at resten af bygden taler om deres barn. Men ulempen ved de små steder er også, at der meget hurtigt går sladder og snak rundt om alt muligt. Til tider falske rygter, der gør nogen ked af det. Det bliver ”indspist” og dermed svært at finde fred for. Man er en del af miljøet hele tiden, og alt hvad man foretager sig, bliver hurtigt kendt og spredt blandt andre. Til tider er børn derfor også påvirket af de voksnes miljø og har svært ved at slippe for de negative effekter i det. Især druk og vold sætter dybe spor, hvis det hænder, for man har ingen steder at skjule sig eller forsvinde. Den eneste løsning er at flytte væk.

Alt i alt er mit indtryk, at der er ganske gode fordele ved at være et barn i en bygd, for man får mulighed for alsidig læring, lige fra fiskeri over programmering til bagning, og man har et betryggende opvækstmiljø. Der er plads til at være sig selv, og man er synlig som barn. Der er natur omkring barnet og institutioner til at huse det. Læreren har mulighed for at give god tid til den enkelte elev, og det er nemt på nært hold at følge barnets udvikling.

Ulemperne er dog, at skolen er meget skrøbelig, hvis læreren ikke er egnet og børnene ikke har andre valg. Den lille bygd kan også hurtigt blive kedelig for børn med behov for nye udfordringer. Trygheden kan nemt forsvinde, hvis der sker noget tragisk eller de voksne ikke er mentalt og psykisk sunde. Kontakten med mennesker og kulturoplevelser er minimal, så det indebærer risiko for enfoldighed.

Det var tre vigtige forhold ved bygdeskoler og at være bygdebarn, og der er som bekendt fordele og ulemper ved alt, så kunsten er at minimere ulempernes virkning og udnytte fordelene. Det er i mine øjne kunststykket for den dygtige lærer. ■

Kullorsuarmi atuarfik ineriartortinniarlugu ungasianiit suliniut

Et skoleudviklingsprojekt i Kullorsuaq på afstand

Atuarfimmik ineriartortitsilluni suliniut
Kullorsuup Atuarfiani
2017-imi aggustusimiit 2019-imi aprillip
tunganut ingerlaneqarpoq,
llinniarfissuarmi llinniartitsinermik
llisimatusarfik suleqatigalugu.

I perioden august 2017 til april 2019
har der kørt et skoleudviklingsprojekt på
Kullorsuup Atuarfissua i samarbejde
med llinniarfissuaq,
Institut for Læring ved llisimatusarfik.

Kullorsuarmi atuarfik / Skolen i Kullorsuaq

Allattoq Hans Peter Broberg

Atuarfiit pikkorissarnissamik ukiumi atuarfiusumi 2017-imi kissaataannut tunngatillugu Ilinniarsissuaq pisariaqartumik pikkorissarnissaaq pillugu kissaammik Kullorsuup Atuarfissua-niit tigusaqarpoq. Kullorsuup Atuarfissua Kullorsuarmiippoq. Nunaqarfik Kullorsuaq 500-t missaannik inoqarpoq Upernavimmiillu 300 km avannarpassinnerulluni. Nunaqarfiup avinngarusimasumiinnera pissutigalugu internetikkut attaveqaat pitsaasuunngilaq, taamaattumillu Ilinniarsissuaq Kullorsuullu Atuarfissua mailikkut attaveqatigiittarput. Skype atorlugu attaveqatigiittarnissaaq periarfissaasimanngilaq.

Kullorsuup Atuarfissuani atuartut 81-iupput 1.-10. klassinut agguataarneqarsimallutik kiisalu ataatsimik immikkut klasseqarpoq. 14-inik ilinniartitsisoqarpoq, aamma pisortaqarpoq pisortarlu tullersorteqarluni.

Mailikkut sivisuumik allaqatigiittareernerup kingorna isumaqatigiissutigineqarpoq suliniuteqartoqassasoq ima qulequtalimmik; *atuarfiup-angerlarsimaffiup suleqatigiinnerat*. Tamanna ukiut marluk sinnerlugit ingerlanneqartussaasimavoq ingerlanneqarneranilu sisamanik workshopertitsisoqartussaaluni, tamatumanilu ataqatigiissaarisuupput sulisut marluk, Lisa Korneliussen, cand. pæd. i pædagogisk psykologi aamma Kamilla Frimodt Madsen, cand.mag. i international pædagogik Ilinniarsissuarmiit/ Ilinniartitsinermut Ilisimatusarfik. Tassa imaappoq atuarfiup sulisuisa aqutsisuisalu pikkorissartitsisut ukiut marluk ingerlanerini sisamariarlugit taamaallaat takusimavaat.

Af Hans Peter Broberg

I forbindelse med kursusønsker for skoleåret 2017 fra skolerne, modtog Ilinniarsissuaq et behovsorienteret kursusønske fra Kullorsuup Atuarfissua. Kullorsuup Atuarfissua ligger i Kullorsuaq, som er en bygd med ca. 500 indbyggere. Bygden ligger 300 km. nord for Upernavik. På grund af bygdens af-sidesliggende beliggenhed er internetforbindelsen dårlig, og derfor foregik korrespondancen mellem Ilinniarsissuaq og Kullorsuup Atuarfissua via mail. Skype-korrespondance var ikke en mulighed.

Kullorsuup Atuarfissua er en folkeskole med 81 elever fordelt på 1. - 10. klasse samt 1 specialklasse. På skolen er der 14 lærere, en viceskoleinspektør samt en skoleinspektør.

Efter en længere mailkorrespondance enedes man om at lave et forløb med overskriften *skole-hjemsamarbejde*. Forløbet skulle gå over to år med fire workshops med to medarbejdere, Lisa Korneliussen, cand. pæd. i pædagogisk psykologi og Kamilla Frimodt Madsen, cand.mag. i international pædagogik fra Ilinniarsissuaq/Institut for læring ved Ilisimatusarfik som facilitatorer. Dvs. skolens medarbejdere og ledelse har kun set kursusholderne fire gange i løbet af hele perioden på to år, kurset varede.

Perorsaanikkut siuarsaaneq

Atuarfik perorsaanikkut siuarsaanermut siornatigut peqataa-nikuunngilaq. Taamaattumik sulisut peqatigalugit suliasamik sinaakkusersuinnissaq pingaaruteqarsimavoq. Peter Møller Peder-senip siuarsaalluni suliaqarneq ima isumasiorlugu nassuiarpaa: *"Siuarsaalluni suliaqarneq aallarnisarneqartarpoq perorsariaat-simik siunissami allannguinnissaq siuarsaanissarluni siunertaralugu"*. Sulisut aqutsisullu allannguutaasussat eqqartorpaat aamma angu-niagassat suliniutissallu, piffissap aalajangersimasup iluani naam-massineqartussat, aalajangersarpaat. Unamminiagassaq una imatut oqaasertalerneqarpoq: **"Angajoqqaat atuarfiup aaqqissuussineri-nut, aamma angajoqqaanik ataatsimiititsinernut, peqataasartut ikippallaaqqaat – qanoq iliussaagut?"**

Tamatuma saniatigut sulisut suleqatigiittarnerminnik nukittor-saarusupput.

Atuarfiup-angerlarsimaffiup suleqatigiinnerannik ineriartortitsineq

Workshopip siulliup ingerlanneqarnerani sulisut suliarivaat aaqqis-suusseriaatsit nutaat pissanganartullu atuarfiup-angerlarsimaffiup suleqatigiinnerannut tunngasut. Suleqatigiittartogatiit pingasut aalajangerput tamarmik immikkut suliniutigissallugit:

Minnerpaat – atualertussat angajoqqaavi aggersarneqassasut, 1. klassimi atualertussat nammineersinnaanerunissaat anguniar-lugu.

Akulliit – atuartut siunissaat ukkatarineqassasoq, aamma ilin-niagassamik toqqaanerat.

Angajulliit – Erhvervsklassimi nutaami suliffimmik misiliisar-neq sulii ineriartortinneqassaaq.

2019-imi apriliimi workshopertitsinerup ilaatut sulisunit toqqa-neqarput ineriartortitsinermik suliat, ukiut marluk ingerlanerini iluatsissimasut, atuarfimmil atuutilersinneqartussat.

Suliniutit alloriarnikkuaarlugit ingerlanneqarnerat pissutigalugu suleqatigiittartogatiit malunnartumik suleqatigiilluarneru-lersimanerat sulisunit maluginiarneqarpoq. 2019-imi apriliimi workshopeqartitsineq naggaserlugu sulisut ineriartortitsissutaasi-masunik, suliniuteqarnerup ukiuni marlunni ingerlanerini iluatsil-luarsimasunik, toqqaapput. Taakku atuarfimmil aalajangersimasu-mik atuutilersussatut toqqarneqarput. Atuarfiup – angerlarsimaf-fiup suleqatigiinnerata malunnartumik pitsanngoriarsimanera ilinniartitsisut, atuartut angajoqqaallu malugisinnaavaat.

Pædagogisk udviklingsarbejde

Skolen havde ikke tidligere været involveret i et pædagogisk udviklingsarbejde. Derfor var det vigtigt at rammesætte arbejdet sammen med de ansatte. Peter Møller Pedersens definition af et udviklingsarbejde blev udgangspunktet, som siger, at udviklingsarbejdet *"er et systematisk arbejde man iværksætter med henblik på at ville forandre eller udvikle pædagogisk praksis i fremtiden"*. Personalet og ledelsen drøftede i fælles-skab det der skulle forandres og definerede mål-sætninger og indsatser, som skulle gennemføres indenfor en afgrænset periode. Følgende udfor-dring blev defineret som, **"Der er for få foræl-dre der deltager i skolens arrangementer her- under forældremøder – Hvad gør vi?"**

Ud over dette ville medarbejderne gerne styrke teamsamarbejdet.

Udvikling af skole-hjemsamarbejde

I løbet af første workshop arbejdede medarbej-derne omkring nye og spændende måder at or-ganisere skole-hjemsamarbejdet på. De tre trin-teams besluttede hver deres projekt:

Yngstetrinnet – invitere forældre til sko-lestartere for at gøre de kommende 1. klasser mere selvhjulpne til skolestart.

Mellemtrinnet – fokus på elevernes fremtid, herunder uddannelsesvalg.

Ældstetrinnet – erhvervspraktik i den nye erhvervsklasse udvikles yderligere.

Som en del af den afsluttende workshop i april 2019 udvalgte medarbejderne de udvik-lingstiltag, som var lykkedes i løbet af de to år, så de derefter kunne blive en del af skolens drift.

Medarbejderne mærkede et mærkbar bedre teamsamarbejde pga. at projekterne blev kørt trinvis. I den afsluttende workshop april 2019 valgte medarbejderne de udviklingstiltag, som havde været succeser igennem projektets to år. Disse blev udvalgt til at blive skolens faste del af driften. Både lærere, elever og forældre kunne mærke en mærkbar forbedring på skole-hjem-samarbejdet.

"Aaqqissuusseqqissaartumik suliaqarneq allannguiniarneq imaluunniit siunissamik perorsaanermik aaqqissuiniarnermik suliaqarneq".

Suleqatigiittartoqatigiit suleqatigiinnerannik nukittorsaaneq

Suleqatigiit suleqatigiinnerat ineriartortitsilluni suliniuteqarnerup aallartinnerani isiginiarneqarpoq, ilaatigut suleqatigiit assigiinngitsunik suliasinneqartarlutik kiisalu sakkussanik assigiinngitsunik saqqumiisoqarluni, ilaatigullu Maturanap domæneteoria saqqummiunneqarluni suleqatigiillu supervisionerneqarlutik. Supervisionip ingerlanneqarnissaannut piffissamik immikkoortitsisoqarpoq, kisianni ilinniartitsisut supervisionimik taamatut ittumik qanoq atutiginerat allanngorarsimavoq. Sungiusaasusut naliliipput, sungiusaasumik ulluinnarni siunersiorsinnaasaqanngikkaanni supervisionertit-seriaaseq taamaattoq ingerlatissallugu ajornakusoorpallaartoq. Taamaattumik suleqatigiinnut suna nakussatsissutaasarnersaq nalileruminaassimavoq. Ilinniartitsisup ataatsip nalilerpaa, ukiumi atuarfiusumi ataatsimi pingasoriarluni angajoqqaanik ataatsimiititsinissanik pilersaarusiorneq ataatsimiititsinerlu suleqatigiinnermik nukittunerulersitsisimasoq.

Ilinniartitsinikkut piginnaasanik ineriartortitsineq aamma ilinniartitsisut marlukkuutaartillugit suleqatigiinneq

Ilinniartitsisut marlukkuutaartillugit aaqqiissuteqarnerup ineriartortinneqarnissaanik atuarfiup kissaateqarnera suliniuteqarnerup ukiuata aappassaani qitiutinneqarpoq. Højholdtip oqariartuutai uku aallaavigineqarput:

- ilinniartitsinikkut sulisaatsimik ataatsimoorussamik ineriartortitsineq
- atuartunik ilinniartitsinermut tunngatillugu ilinniartitsisut assigiinngissutaat ajunngitsutut isigalugit atorluaaneq
- atuartitsineq pillugu suleqatigiinneq suleqatigiit akornanni naligiissusermut siuarsaataassasoq

”Et systematisk arbejde man iværksætter med henblik på at ville forandre eller udvikle pædagogisk praksis i fremtiden”

Styrkelse af teamsamarbejdet

I starten af udviklingsprojektet blev teamsamarbejdet sat i fokus bl.a. med forskellige teamopgaver samt introduktion af forskellige redskaber, bl.a. introduktion af Maturanas domæneteori samt kollegial supervision. Der blev afsat tid til gennemførelse af supervisioner, men det har været noget svingende hvor meget lærerne har brugt den form for supervision. Coachene vurderer, at denne supervisionsform har været for vanskelig at gennemføre, når der ikke er en coach til rådighed i hverdagene. Derfor har det været vanskeligt at vurdere hvad der har styrket teamene. En lærer vurderer, at det tætte samarbejde omkring planlægning og afholdelse af tre forældremøder på et skoleår har styrket samarbejdet på trinnene.

Udvikling af didaktiske kompetencer og teamsamarbejde i tolærerordning

I udviklingsprojektets andet år blev der sat fokus på at videreudvikle tolærerordning efter skolens ønske. Der blev taget udgangspunkt i Højholdts pointer:

- at udvikle en fælles didaktisk praksis
- at sætte lærernes forskelligheder i spil som noget positivt ift. elevernes læring
- samarbejdet omkring undervisningen skulle fremme ligeværdigheden mellem kollegerne

Ilinniartitsisut marlukkuaartillugit aaqqiissuteqarneq perorsaaneq pillugu atuagaatini co-teaching-imik taaneqartarpoq. Suleqatigiinneq taamaattoq ingammik atuartitsinermi immikkut ittumi ingerlanneqartarpoq. Aammatta-aq sakkut ilinniartitsinermi atorneqartartut ilinniartitsisut marlukkuaarlutik atuartitsineranni atorneqartussat ilinniartitsisunut saqqummiunneqarput, ilaatigut ”Den gode time”, tassanilu atuartitsisut akunneq atuartitsiffigisartik pingasunut avippaat – atuartitsinerup aallartinnera, qeqqa naaneralu, aamma ilinniartitsinermi anguniagassat assi-giinnigissitaartut Bodil Nielsenip atuartitsinerip pingasunut avitsineraneersut. Suliniuteqarnerup ingerlanerani ukiumi siullermi malitassatut atorneqarsimasoq SMTTE pilersaarusiornermi malittarisassatut atoqqinneqarpoq.

Sulisut tamarmik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissu-siunneqarput, ilaatigut ima oqaasertalimmik:

1. atuartitsinissamut pilersaarusioqatigiittoqassaaq
2. piffissaq eqqorlugu suliarortoqartassaaq
3. suleqatigiinnermi ammasuussaagut
4. ikioqatigiilluni assigiimmik sulisoqassaaq
5. isornartorsiuneq tunngavissaqarluartoq ammaffigineqassaaq

Workshop naammassimmat nalilersuinermi ilinniartitsisut erseqqissarpaat suliniut qanoq pissarsiffigisimatigalugu. Il-inniartitsisut imminnut ilinniartiffeqatigiissimapput, asser-suutigalugu atuartitsinissamik pilersaarusiornermi suleqatigiikkuaarluni sulinissaa qanoq pingaaruteqartigisoq, tamatumannalu sulisut akornanni naligiinneq tatigeqatigiinnerlu nukittorsarneqarsimapput. Sulisut oqallinnernut peqataasalertut amerligaluttuinnarsimapput, atuartitsinissamullu pilersaarusiaat peqqissaarunneqaraluttuinnarlutik. Sulisut arlallit oqarput ilinniaqkerusullutik, kisianni ilinniartitsisut kalaallisut oqaasillit misilittagaqarluartut arlallit timelæreriummata taakkua ilinniarnissaannut periarfissat killilerujussuupput.

Sulisut kisimik suliassatigut ineriartornissaminut periarfissaqarsimanngillat. Aamma angajoqqaat atuarfik meeqqamillu siunissaat pillugu oqaloqatigeeriaatsiminnik ineriartortitsisimapput.

Tolærerordningen er i pædagogisk litteratur omtalt som co-teaching. Den form for samarbejde bliver praktiseret især i specialundervisning. Der blev endvidere introduceret didaktiske redskaber for lærerne til anvendelse i tolærerordningen, bl.a. ”Den gode time”, hvor underviserne inddeler undervisningstimen i tre dele – undervisningsstart, midte og afslutning, differentierede læringsmål fra Bodil Nielsens tredeling af undervisningen. Som planlægningsmodel genbrugtes SMTTE modellen fra projektets første år.

Der blev for alle medarbejdere formuleret en samarbejdsaftale, som lyder:

1. at man laver undervisningsplanerne sammen
2. at man kommer til tiden
3. at man er åben i samarbejdet
4. at man deles om arbejdet på lige fod
5. at man er åben overfor konstruktiv kritik

Ved evalueringen på den afsluttende workshop blev det fremhævet af lærerne, hvor givtigt, projektet har været for dem. Lærerne havde lært af hinanden eksempelvis omkring undervisningsplanlægning, hvor vigtigt det er at arbejde i teams og at det har styrket ligeværdigheden og tilliden blandt de ansatte. Flere og flere af medarbejderne deltog i de faglige diskussioner og deres undervisningsplaner blev mere og mere detaljerede. Flere af medarbejderne gav udtryk ønsket om at tage mere uddannelse, men da flere af de mere erfarne grønlandssprogede lærere er timelærere, er muligheden for uddannelse for disse stærkt begrænset.

Det er ikke kun medarbejderne som har haft mulighed for at udvikle sig fagligt. Også forældrene har udviklet en anden måde at tale med hinanden på omkring skolen og deres børns fremtid.

Suliniummik aqutsisut atuuffiat

Suliniummik aqutsisut, Lisa Korneliussen kiisalu Kamilla Frimodt Madsen suliniutip ukiuni marlunni ingerlanerani sisamariarlutik Kullorsuarmiipput. Assigiinngitsunik suliaqarsimapput: naatsunik saqqummiussaqaarnikkut isummersuillutik, sulisut kissaataat tunngavigalugit suliamut tunngasunik imaqartinneqartunik, suleqatigiit suliniutaasa immikkoortortaat pillugit ilitersuillutik, suliniutissatut pilersaarusiorlutik, ullormi aalajangersimasumi piareeriigassamik, aamma aqutsisunik suleqateqaarnermi angusanik pingaarner-siullutik kiisalu deadlineliornermi angusanillu pingaarner-nik suussusersiiner-mi sulisunik tamanik peqataatitsillutik.

Sulisut, atuarfimmi ulapputtartorujussuugaluarlutik kaju-missuseqalutik peqataanerminnut nersualaarneqarput.

Oqaatsit ilinniartitsinermut ineriartortitsinermullu pingaaruteqaarnerat

Ataqatigiissaarisut marluusut aappaa qallunaatut oqaaseqar-tuuvoq aappaalu marluinnik oqaaseqartuulluni. Kullorsuup Atuarfissuani sulisut amerlanersaat kalaallisut oqaaseqar-tuupput. Atuarfissuup perorsaanermut – tarnip pissusaanut tunngasunik kalaallisuunik sulit nassaassaqaanngimmat, aamma periutsit ilusillu ass. tuluttut tyskisulluunniit peror-saariaatsimit aaneqartarmata, kalaaliugaanni suleruleorto-qartariaqarpoq, tamakkumi avannaamiutut oqaatsinut paasi-narsarneqassagunik nutserneqartartussaapput, ineriartortin-neqarlutik naleqqussarneqarlutillu. ■

Projektlederne's rolle

Projektlederne, Lisa Korneliussen samt Kamilla Frimodt Madsen, har under hele det to årige forløb, været i Kullorsuaq 4 gange. Rollerne har været forskellige: inspiration med korte oplæg med relevant faglig indhold efter ønsker fra medarbejderne, vejledning af trinteamenes delprojekter, udarbejdelse af projektplaner med deadlines og milepæle i samarbejde med ledelsen samt inddragelse af alle medarbejderne i fastlæggelsen af deadlines og milepæle.

Medarbejderne bliver rost for deres høje motivation trods en meget travl hverdag på skolen.

Sprogets betydning for læring og udvikling

Den ene af de to facilitatorer er dansksproget og den anden tosproget.. Størstedelen af medarbejderne på Kullorsuup Atuarfissua er primært grønlandsktalende. Da der stadigvæk ikke findes pædagogisk – psykologisk faglitteratur på grønlandsk, og man henter metoder og modeller ind fra fx en engelsk eller tysk pædagogisk tradition, kommer man som grøn-lænder på overarbejde, når der skal oversættes, udvikles og tilpasses, så det giver mening i Nordgrøn-landsk kontekst. ■

Kivitsisa Kangillinnguit Atuarfianni kiisalu ungasianiit atuartitsineq atuutsinneqalerpoq

Implementering af Kivitsisa projektet på Kangillinnguit Atuarfiat samt fjernundervisning

*Laila Lyberth, Atuarfimmipisortaq
Kangillinnguit Atuarfiat*

Kivitsisa oqallittarfimmi suleqatigiiffiusumi 2019-imi ukiakkut aallartisarneqarpoq, atuutsinneqalerpoq nalilersorneqarlunilu, peqataasullu tamarmik, soorlu atuarfiup aqutsisui, kommunimi atuartitsinermut siunnersortit atuarfimmilu Ipad Ikiortit tunniusimalluarlutik peqataapput.

KIVITSISA tunngavigalugu atuarfiup aqutsisuisa Ipad Ikiortit ataatsimeeqatigisarpaat, atuutsitsilernissamillu pilersaarummut periusissamik atuarfimmilu suliniummot ukioq kaajallallugu pilsussanik pilersaarutininik eqqartueqatigisarlugit.

Ipad Ikiortit tassaapput ilinniartitsisut pikkorissut pingasut atuarfitsinneersut, taakkualu ilinniartitsisunik, atuartunik klas-sinillu tamanik ikiuisarput, qitiutittarpaallu qarasaasiaq atorlugu atuartitaanermik allannguinnissaq kiisalu ilinniartitsisunik isummersuinissaq aamma atuartitsinerup perorsaanerullu tungaatigut periusissanik atuinissamut kajumissaarinnissaq.

2019-imi sap. akunnerani 45-mi ilinniartitsisut aqutsisullu tamarmik "Kivitsisa"-mik suliniuteqarnermut atatillugu pikkorissarneqarput, ilisimasaqarfiginerulerpaallu "eleven som producent" qanoq isumaqartoq, aamma sammivagut attaveqatigee-riaatsit assigiinnigitsut aamma Ipad-apps ilinniartitsinermi ator-neqarsinnaasut. Tamatuma saniatigut atuarfittut "Ipad kultur" sammivagut takussutissiineq aallaavigalugu aamma isumaqati-giissutigineqarpoq atuartut qaqugukkut Ipadsinik atuisassasut,

*Laila Lyberth, Skoleinspektør
Kangillinnguit Atuarfiat*

Kivitsisa projektet blev opstartet, implementeret og evalueret i samarbejdende forum med stort engagement fra alle parter mellem skolens ledelse, læringskonsulenterne i kommunen og skolens Ipad Ikiortit i efteråret 2019.

På baggrund af KIVITSISA projektet afholdte skolens ledelse møder med Ipad Ikiortit og drøftede, en strategi over en implementeringsplan samt årshjul for projektet på skolen.

Ipad Ikiortit er en gruppe af 3 dygtige lærere fra vores egen skole, som assisterer og hjælper alle lærere, elever og klasser, med fokus på at skabe forandring på IT undervisning, samt fokus på at inspirere og motivere didaktiske og pædagogiske metoder til lærerne.

I uge 45 2019 fik alle lærere samt ledere kompetenceudvikling i forbindelse med projekt "Kivitsisa", og fik viden omkring begreberne "eleven som producent" hvor vi arbejdede med multi-modalitet og Ipad-læringsapps. Desuden arbejdede også som skole omkring "Ipad kultur", med udgangspunkt at visualisere og aftale om hvornår eleverne bruger Ipad, hvornår vi ikke skal bruge

uagut Ipadsinik qaqugukkut atuisassasugut kiisalu qanoq ilior-sinnaasugut iliorsinnaanngitsugullu, isumaliutigiutigalugit paasissutissat nittartakkallu mianersuutassat pillugit ileqqoris-saarnikkut eqqarsaatigisassat.

Kinguninngua atuartut Ipadimik tunineqarput, taamaalil-lunilu atuartitseriaatsit ilinniartitseriaatsillu nutaat aallarnisar-neqarput, atuartullu Ipad aamma Apps ilinniartitsissutitut ator-lugit isumassarsiortuussapput pilersitsisuussallutillu

Takuuk Kivitsisap nittartagaa: kivitsisa.gl.

Kivitsisap piviusunngortinneqarnissaa qularnaarniarlugu Ipad Ikiortit perorsaanikkut tunngasut pillugit ataatsimiittoqar-nerni assigiinngitsunik workshopertitsipput. Perorsaanikkut ine-riartortitsinermik suliaqarnerit assigiinngitsut saniatigut suleqa-tigiissutigaaqput ilinniartitsisut tamarmik pissanganartumik ataatsimiittarnissaat aamma qarasaasialerinermi Ipadsillu ator-lugit atuartitsinermi workshopertarnissaat qanoq qulakkeerne-qarsinnaasoq, taamaalillutik ilinniartitsisut iluatsitatik pillugit allanik avitseqateqarsinnaassammata appsillu suut assigiinngit-sunik ukiulinnit qanoq atorneqarsinnaanerannik takutitsisarsin-naassammata. Taamaaliornikkut Ipadsit atorlugit fagit suut ine-riartortinneqassanersut takutinneqassaaq, atuartitsineq ileqquu-sumik atuartitsinermiit pissanganarnerussammat allanngorarne-rullunilu. Ilinniartitsisut allat kajumissaarniarlugit iluatsissima-sunik immitsinnut oqaluttuuttarnissarput ilinniartitsisullu pik-akorissut, Ipad appsinik programminillu atuilluartaersut, mali-gassiulluartaatut nittarsaattarnissaat pisariaqarsimavoq.

Ipads, samt hvad må man og hvad må man ikke, med etiske overvejelser omkring følsomme data og hjemmesider.

Kort tid efter fik eleverne udleveret Ipad, og det var startskuddet på nye undervisnings og læ-ringsformer, hvor eleverne skal være skabende, kreative og producerende med Ipad og Apps som læringsværktøj.

Se Kivitsisa hjemmeside: kivitsisa.gl.

Ipad Ikiortit lavede forskellige workshops for lærerne til forskellige pædagogiske møder, for at sikre Kivitsisa projektet blev realiseret. Under det forskellige pædagogiske udviklingsarbejde, sør-gede vi for at samarbejde om, hvordan vi kunne sikre os, at alle lærerne for spændende møder og workshops i it og iPads i undervisning, således lærerne kunne videns dele deres succeser og vise hvilke apps som kunne anvendes i forskellige al-dersgrupper. Dermed også vise hvilke fag kan vi-dere udvikles med brug af Ipads, så det bliver en varieret og spændende undervisning frem for en traditionel undervisning. Det har været nødven-digt at bruge tid på, at skabe gode historier til hin-anden for at motivere andre lærere, og fremhæve de dygtige lærere som rollemodeller, der i forvejen gør godt brug af Ipad apps og programmer.

Atuarfiup matuneqarnera – ungasianiit atuartitsineq/ angerlarsimaffimmi atuartitsineq

Ilinniartitsisut ungasianiit atuartitsissummik Showbie-mik atuinissamut sulii ikiorneqartariaqartut iPad Ikiortinit atuarfik matunngitsiartuq ikiorneqarput.

Tamatuma saniatigut ilinniartitsisut tamarmik atuartut angerlarsimaffimminni internetikkut attaveqaatillit attaveqaateqanngitsullu qanoq atuartinneqartarnissaannik pilersaarusiunneqarput.

Eqqartorneqarpoq atuartitsissutit suut atorneqarsinnaasut, atuakkanik tigussaasunik peqartoqarnersoq imaluunniit iPad Appseqarnersoq kiisalu onlinekut atuartitsissutininik assigiinngitsunik peqarnersoq. Ilinniartitsisut ataasiakkaat klasseqatigiillu namminneq aalajangiipput atuartitseriaatsit/sakkut sorliit atorusunnerlugit.

Ilinniartitsisut ilaasa atuakkat tigussaasut atorusuppaat, ilaasalu atorusuppaat ungasianiit atuartitsissutit aalajangersimasut atuartut ilinniartitsisullu Ipadianeereersut, soorlu Showbie, Zoom, Matematikfessor, Clio, Grammatip, Mattip, ibog.ila.gl. aamma iPad, Apps il.il.

Atuarfiup matoqqanerani iPad Ikiortit piareersimajuarput ilinniartitsisunik ikiuinissaminnut siunnersuinissaminnullu. Assersuutigalugu atuarfittut videooriopugut aamma Zoomip kiisalu Showbiep qanoq atorneqartarnissaat pillugu angajoqqaat atuartullu allakkatigut ilitersuusiuppagut.

Kommuneqarfik Sermersuumi atuartitsinermut siunnersortit Showbie Zoomilu pillugit ilinniartitsisunut tamanut Zoomikkut webinarertitsipput.

Ilinniartitsisorpassuit atuarfiup matoqqanerani ungasianiit atuartitsissutininik atuisimanerat sakkusanillu nutaanik piffissap sivikitsup ingerlanerani pigiliussisimanerat assut iluatsissimavoq. Tamanna atuarfiup pisortaatusut tulluussimaarutigaa.

*Laila Lyberth,
Atuarfimmi
pisortaq /
Skoleinspektør*

Skolelukning – fjernundervisning/ hjemmeundervisning

Lige før skolelukningen hjalp skolens iPad Ikiortit, de lærere der stadig havde brug for hjælp til at anvende fjernundervisningsværktøjet Showbie.

Derudover fik alle lærerne på trinnene lavet en plan for, hvordan eleverne med internet og uden internet kunne undervises i hjemmet.

Der blev drøftet hvilke læringsmaterialer der kunne bruges, om det var fysiske undervisningsbøger eller iPad Apps samt diverse online læringsportaler. De enkelte lærere eller klasseteams bestemte selv, hvilke læringsmetoder/værktøjer de ønsker at anvende.

Nogle lærere valgte at anvende fysiske undervisningsbøger og nogle valgte fjernundervisningsværktøjer, såsom: Showbie, Zoom, Matematikfessor, Clio, Grammatip, Mattip, ibog.ila.gl. og iPad, Apps m.m. som allerede var installeret i både i elevernes og lærernes skole iPad.

Under skolelukning, var iPad Ikiortit hele tiden til rådighed for at hjælpe og vejlede lærerne. Eksempelvis lavede vi som skole video og skriftlige instruks til forældre samt elever, hvordan og hvorledes man anvender Zoom samt Showbie.

Læringskonsulenterne i Kommuneqarfik Sermersooq afholdte nogle webinarer til alle lærerne, gennem Zoom omkring fjernundervisningsværktøjerne Showbie og Zoom.

Det har været en rigtig stor succes at mange af skolens lærere har haft anvendt fjernundervisningsværktøjerne under skolelukning og taget de nye værktøjer til sig på så kort tid. Det er jeg stolt af som skoleinspektør.

Atuarfiup matoqqanerani ungasianiit atuartitsinermik nalilersuineq

Ilinniartitsisut tamarmik atuarfiup matoqqanerani ungasianiit angerlarsimaffimmilu atuartitsinermik nalilersuipput.

Nalilersorneqarpoq suut iluatsissimanerigut, suut pitsaannerusinnaasut kiisalu ungasianiit atuartitsineq pitsaanerulersinniarlugu qanoq allanik iliuuseqartoqarsinnaasoq.

Ilinniartitsisut paasilerpaat, ungasianiit atuartitsinerup pitsaannerusumik ilusilersorneqarnissaanut perorsaanikkut periusissioinnissaq pingaaruteqartuusoq, assersuutigalugu ilinniartitsisut/ilinniartitsisoqatigiit atuartititik siumut isumaqatigereertassagaat Zoomikkut showbiekkulluunniit qassinut qanorlu naapittassallutik.

Aamma paasivarput atuartut tamaasa erseqqissumik isumaqatigiissuteqarfiginissaat qanoq pingaaruteqartigisoq, tamarmik peqataanissaat atuarfittut qulakkeerniassagatsigu. Paasivarput ungasianiit atuartitsissut Showbie sakkussaalluaroq, taannami atorlugu atuartut suliaasaat pillugit ingerlaavartumik nalilersuilluta uterfigisinnaavagut.

Atuarfiup ataatsimut siunnerfeqarnissaa, suleqatigiinnissaq atuartitsinermilu sakkunik nutaanik atuinnissaq pingaaruteqarpoq.

Aamma Kivitsisap ingerlaavartumik suliniutaaneraniik atuarfittut ilisimaarinninnissarput pingaaruteqartorujussuvoq, ingerlaavartumik nalilersuisarluta atuutilersitsinissamullu pilersaarummik nutarterisarluta.

Pitsaannerusumik iliuuserisinnaasagut ilisimasaqarfiginerulerpagut. Soorlu immitsinnut ima aperisarnissarput:

- Atuartut amerlanersaasa ilinniagassatik suliarisarnias-sammatigit qanoq angajoqqaat akuutinnerusinnaavagut?
- Internetimik atuisarneq atuarfittut qanoq eqaanerulersis-sinnaallugulu atorsinnaanerulersissinnaavarput?
- Qanoq atuarfittut Uni.log.in-iannik sungiusartissinnaavagut?
- Aamma fagini atuartitsissutissatut anguniakkat atuartunullu atuartitsissutissatut anguniakkat atuarfiup "matoqqagallarnerani" naammassineqarnissaat qanoq atuarfittut qulakkeersinnaavarput, taamaallutalu atuartunut sulias-siissutigineqartut atorluarsinnaanersut nalilersorlugu? ■

Evaluering af fjernundervisning af skolelukning

Under skolelukning evaluerede alle lærerne fjernundervisning og hjemmeundervisningen.

Der blev evalueret om, hvad der lykkedes os, hvad kunne være bedre samt hvilke andre tiltag kunne forbedre i forhold til fjernundervisning.

Lærerne blev opmærksomme på, at det er vigtigt at lave pædagogiske strategier over, hvordan man bedre kan designe en fjernundervisning, f.eks. ved at lærerne/lærerteamsene i forvejen aftalte med deres elever om, hvornår, hvad tid og hvordan de skal mødes f.eks. via Zoom eller showbie.

Og hvor vigtigt det er, at have klare aftaler med alle eleverne, sådan at vi som skole sikrer at alle deltager. Vi blev opmærksomme på, at fjernundervisningsværktøjet Showbie er et godt værktøj, da man løbende kan give feedback til eleverne omkring deres opgaver.

Det er vigtigt at hele skolen har en fælles retning, samarbejder og anvender de nye undervisnings og læringsværktøjer.

Ligeledes er det rigtig vigtigt, at vi som skole er bevidst om, at Kivitsisa projektet på skolen er en løbende proces, hvor vi løbende skal evaluere, og opdaterer implementeringsplanen.

Vi er blevet klogere på de ting vi kunne have gjort bedre. Såsom at stille os selv nogle spørgsmål om:

- Hvordan kan vi inddrage forældre bedre, således at flertallet af eleverne får lavet hjemmeopgaver?
- Hvordan kan vi sikre os som skole, at internet adgang bliver mere fleksibel og anvendelige?
- Hvordan kan vi øve eleverne med deres Uni.log in?
- Og hvordan kan vi som skole sikre os, at læringsmålene i fagene og læringsmål for eleverne bliver opfyldt under skolens "midlertidig lukketid", og dermed også undersøge validiteten af opgaverne der bliver givet rundt til eleverne? ■

Ittoqqortoormiiniit inuulluaqqussut Hilsen fra Ittoqqortoormit

Jane Lauritzen Ittoqqortoormiini ilinniartitsisutut atorfeqarpoq. Ukiup aappaata affaani atorfeqar-nikuuvoq, Sønderborgillu Kommuniani atorfim-miniit sulinngiffeqarallarnissaminik qinnuteqar-nikuuvoq. Ikinngutini ilisarisimasani lu Ittoqqor-toormiini misigisani pillugit allaffigisarpai, allakka-ni ima qulequtsertarlugit "Jane Kalaallit Nunaanni misigisassarsiortoq".

Jane Lauritzen er ansat som lærer i Ittoqqortoormit. Hun har arbejdet på skolen i 1½ år og har søgt orlov fra en stilling i Sønderborg kommune. Under overskriften "Janes Grønlandseventyr" skriver hun til venner og bekendte om sine oplevelser i byen.

Allattoq Jane Lauritzen

Ullumikkut sioqqutillunga aallartippunga. Ullormik ataatsimik sioqqutsillunga ulloriaq igalaanut nivinngarpara. Adventip sapaataani siullermi taamaaliortoqartaraluarpoq, taamaattumillu aatsaat aqaguusussaagaluarpoq. Tullianeqassapat eqqamasariaqassavara sioqqutsilluni aallartittoqartaN-NGITSOQ. Paasitinneqarpunga tamanna kalaallit ileqqutoqaannik ataqqinninnginnerusoq. Illoqarfimmi ileqqutoqqat ataqqiniartorujussuugaluarpakka. Taamaakkaluartorli nivinngagara kusanaqaaq juullimullu qilanaalerpunga. Aamma illu kaajallallugu qulleeralersorpara igalaallu naneruuserlugit. Neriuppunga tamanna illoqarfimmut ajunngitsumik sunniuteqassasoq.

Juullip qaammataa, maani pingaartinneqartaqisoq, illoqarfimmi aallartisarneqalerpoq. Angerlarsimaaffinni meeqqat iffioqatigineqarput aamma illuni tamani ullorissat nivinngaatterneqarput. 4. klasse peqatigalugu juullimut ammartagaliornikuuvunga. Taakkua aatsaat taamaaliortut misiliipput, taamaattumillu atuartut poortukkamik nassarnissaannik nasuiaannissaat ajornaatsuinnaasimanngilaq. Maanna ikittuinnaat amigaatigaagut. Qaammatip ingerlanerani atuarfimmi nuannisaassaagut, sap. akunneratalu kingulliup ingerlanerani

Af Jane Lauritzen

Jeg har tyvstartet i dag. Har en dag for tidligt hængt julestjerner op i vinduerne. Det gør man ellers 1. søndag i advent, som jo først er i morgen. Hvis der bliver en næste gang, må jeg huske, at man tyvstarter IKKE. Fik en besked om, at det er manglende respekt for grønlandske traditioner. Jeg prøver ellers meget at respektere byens traditioner, uanset det, så er det så flot og jeg er ved at komme i julehumør. Har også hængt lyskæder rundt om i huset og har sat levende lys i vinduerne. Håber det sender nogle gode vibrationer ud i byen.

Byen er ved at kickstarte julemåneden, som man går meget op i her. Der er bagt med børnene i de små hjem og der er hængt de orange julestjerner op i vinduerne i alle husene. Jeg har lavet en pakkekalender med 4. klasse. Det er første gang de prøver det, så det var ikke nemt at forklare eleverne, at de skulle have en pakke med. Nu mangler vi bare et par stykker. Det bliver en hyggelig måned i skolen, hvor der den sidste uge laves ting og sager, som sælges i en julebazar den sidste skoledag.

JANE LAURITZEN

sanalussaagut ullormi atuarfiusumi kingullermi juullimut bazarimi tuniniarneqartussanik.

Illoqarfiup orpia aamma ikinneqassaaq, meeqqallu juullip inuanit puussiaarannassapput. Adventimi siullermi pilluaqqu-saqattaanneq ileqquvoq, oqartarpugullu Tsavaatsuarmi pid-duaritsi. Ullut taakku maani juullip qaammataani pingaarner-sanut ilaapput.

Ippassaq piniartut ilaat angisuumik aaffappoq. Sanilera ila-galugu pilattunukarpunga, taannalu nammineq qimillu pis-saannik neqinnappoq. Pilaqataasut uniorarneqarluarput. Pi-lataat angisoorujussuovoq amerlasuunut nerisassaqtitsilluni. Sakkortorpasittarpoq erlavii amuneqaraangata aallu tissalut-sillugu kappussisoqaraangat. Pisaqartoqarsimatillugu suleqa-tigiinneq takullugu uannut misigisaavoq annertoq. Meeqqat inersimasullu isiginnaariakaasarma maanna silap taarnerani naapeqatigiinnissamut periarfissaqartoqartarpoq.

Atuarfimmi sulisuusugut ataatsimuaarpugut. Nerisassat mamarluinnartut – pisarnertut – sassaalliutigineqarput. Maa-ni nerisassanik kusanasaarinerujussuaq atugaanngilaq. Unnuk nuannerluinnarpoq. Qangamita taama illartigigama. Nerine-rup nalaani erinarsortoqarpoq, soorunalimi kalaallisut, sapin-gisannguarali tamaat erinarsoqataaniarsarivunga. Tupigu-suutigegaara maani taama limbollaqqitsigimmata. Meeqqat mikisut inersimasullu qanorluunniit ukiullit eqaaqalutik lim-borlutik qitipput. Uanga sap. akunneranut arlaleriarlunga yogartaraluarlunga imminullu eqqaattutut isigigaluarlunga aallartiinnarluta ilaajunnaarsitaavunga. Unnuakkut marlunut angerlarpunga, nuanneqisumik unnussioreerlunga.

Byens juletræ bliver også tændt og børnene får godteposer af julemanden. Man ønsker hinanden til-lykke med første advent, hvor vi siger glædelig første advent. Tsavaatsuarmi pidduaritsi. Det er en af de vigtigste dage i julemåneden her.

I går blev der fanget en stor hvalros af en af fan-gerne. Jeg gik til slagtestedet sammen med en nabo og hun fik efterfølgende kød med hjem til sig selv og hundene. Der deles godt ud til dem, der hjælper med at flænse. Det var en ordentlig fætter, som indeholdt mad til mange. Det ser voldsomt ud, når indvoldene hives ud og der stikkes, så blodet sprøjter ud i sneen. For mig var det en stor oplevelse at se det samarbej-de, der opstår, når en har fanget et dyr. Der kommer både børn og voksne for at se, hvilket gør, at man har mulighed for at mødes her i den mørke tid.

Vi har holdt personalefest her på skolen. Vi fik lækker mad – som sædvanligt. Her går man ikke ned på det kulinariske. Det var en virkelig sjov af-ten. Jeg har ikke grinet så meget i lang tid. Der var sange under spisningen, på grønlandsk selvfølgelig, men jeg gjorde mit bedste for at synge med. Jeg er målløs over, hvor gode de er til at danse limbo her-oppe. Både små børn og voksne i alle alder er meget smidige, når de skal under pinden. Jeg, der ellers dyr-ker yoga flere gange om ugen og anser mig selv for at være temmelig smidig, røg ud i første runde. Klok-ken 2 gik jeg hjem og havde haft en super aften.

*Jane Lauritzenip
tunumi ulluinnani
oqaluttuarigaa*

*Jane Lauritzen,
der fortæller om
sin hverdag
i Østgrønland*

Inuuissiertumeeqqippungaasit, taakanilu qilalukkap orsua siullermeerlunga usserpara. Mattaanngitsoq – orsuinnarli. Taanna tunumiut nerisartagaraat, ussiinissannullu akuersitineqarpunga. Usseqqikkunnanngilara. Qujanartumik tunumiut arlallit taamaattutorneq ajorput.

Atuarfimmi ilumut siuariartortoqaqaaq. Maannakkorpiak sorpassuarnik pisoqarpoq. Atualeernerup kingorna 1.-3. klassinut ornittakkamik pilersitsisoqarpoq. Aamma immikkut atuartitaaneq atulersinneqarnialerpoq, taamatuttaarlu holdikkaarititsineq atuutilersinneqarpoq, taamaalluni atuartut immikkut ikorfartorneqarnissamik pisariaqartitsisut holdinut minnernut ilanngutsinneqarniassamata, ilorraap tungaanut aallarnissaminut kaammattorneqarlutik. Angusakka imaluunniit atuarmiup/angerlarsimaffiup oqaloqatigiinneri allatut ilusilerlugit ingerlanneqartassapput: ullut ilaanni tamanut ammasumik aaqqissuussivugut, angajoqqaat meeqqallu orni-gullutik ilinniartitsisunik oqaloqateqarsinnaallutik. Meeqqat atuakkatik il.il. nassartussaavaat. Tamanna iluatsilluarsoraara. Tamaat isigalugu atuartut annerusumik akisussaaffilerneqarput, imminnut allanullu akisussaaffeqarnertik ilikkarniassamassuk. Aamma atuarfimmi isumaginninnermut siunnersortissarsiortoqarpoq. Tamatumani qanoq pisoqassanersoq pissanngarpoq.

Taava aamma sinittarfiga nutaamik igalaalertinnikuuvoq, maannalu silaannarissaaqqissinnaalerpunga. Inimi igalaat aappaagumut utaqqisinneqartariaqassapput, neriuppungalu tape-lersortinnera iluaqutaassasoq, anorip siorsuppallunera qoqiannguutigivallaannginniassagakku.

Sap. akunneri tamaasa tunumiutut ilinniartinneqartarpunga. Nalunartorujussuuvoq, maannali oqaatsit arlalissuit eqqaamasinnaalernikuuakka. Oqaatsilli nipitaat ilusaallu saper-narnerupput, tassami oqaatsit uiguusersortuarneqartarput takisoorujussuunngortinneqarlutik.

Ilissi, allatannik naallugit atuartusi, juullip qaammataasiorluarnissassinnik ukiortaasiorluarnissassinnillu kissaappassi. Kissaakkaluarpassi maanittulli kusanartigisumik qaquffaari-mik nutaraaluppallutut millu aputeqassasusi.

Jane ■

Endnu en gang har jeg været til fødselsdag, hvor jeg for første gang smagte narhvalspæk, Ikke mattak – men kun fedt. Det er en østgrønlands specialitet, som jeg blev overtalt til at smage. Det er ikke noget, jeg skal smage igen. Heldigvis er der også flere østgrønlændere, der ikke spiser det.

I skolen går det virkelig fremad. Der sker mange ting lige nu. Der er oprettet en skolepasningsordning for 1.-3. klasse. Også specialundervisning er ved at blive indført ligesom der oprettes holddeling, således at de elever, der har brug for ekstra støtte, kan komme på mindre hold, hvor man så kan få et skub i den rigtige retning. Angusakka eller skole/hjem samtaler afholdes på en ny måde: der har været åbent hus en dag, hvor forældre og børn kunne komme og tale med lærerne. Børnene skulle have deres bøger mm. med. Jeg tror, det var en succes. I det hele taget lægges der et større ansvar ud på eleverne, således at de lærer at tage ansvar for sig selv og andre. Der er også opslået en stilling som socialrådgiver på skolen. Det bliver spændende at se, hvad der sker på det område.

Og så har jeg fået et nyt fint vindue i soveværelset, så nu kan jeg igen lukke frisk luft ind. Stuevinduerne må vente til næste år, så jeg håber, at min løsning med tape virker, så jeg ikke bliver overdøvet af vindens susen.

Jeg får intensiv undervisning to timer hver uge i østgrønlands. Det er hundesvært, men nu kan jeg da huske en del ord. Det sværeste er lydene i sproget og strukturen, som går ud på, at man hele tiden bygger på ordene, så ordene bliver kilometer lange inden man er færdig med at sige noget.

Jer, der har gidet læse helt til enden, ønskes en god julemåned og et rigtig godt nytår. Ville ønske for jer, at I havde lige så meget lækker hvid og knitrende sne, som vi har her.

Jane ■

Eqqaaniut Mindeord

Suleqat ikinngutaalluartoq 36-iinnarnik ukioqarluni toqukkut qimaguppoq. Nivi akornatsinniikkunnaarpoq. Nivi Lund Lange toquvoq ulloq 1. 12.20 sivisuumik kræftmik napparsimareerluni. IMAKimi Nivi ilisarimalersimavarput sinniisutut sulilermat taassumalu kingorna siulersuisuni ilaasortanngorluni januar 2018-mi. Siulersuisuni ilaasortaasimavoq september 2019-ip tungaanut Qaqortumiit Nuummot nuukkami. Qaqortoq Nivip uummataaniippoq, tassami 2020-ip aasaanerani Qaqortup oqaluffiani asangaakkanilu Aqqalulu katipput. Katinnermi nalaani nalunngereerpaa nappaatini sumut ingerlanersoq taamaakkaluartoq ulloq sinnattuaqigisarsimasani misigaa.

IMAKimiit eqqaamajuassavarput siulersuisuni sulinermini pimoorussilluni sulerusussuseqarlunilu nuannaarluni qiimallunilu takutitsisarnera. Annertuumik imminut allanullu piumaffiginnittarpoq taamaalilluni sumiikkaluaruni tamanut iluaqutaasarluni. Taamalu Nuussuup Atuarfiani sulivoq pisinnaajunnaarnissani tikillugu.

Ulluni artornaqisuni eqqarsaatigut qanigisaanut ingerlatippagut minnerunngitsumik uianut Aqqalumut, taassumami annaasaa annertoqaaq.

Nivip eqqaaneqarnera ataqqinartuuli.

Siulersuisut ■

En kær kollega er gået bort bare 36 år gammel. Vi har mistet Nivi. Nivi Lund Lange afgik ved døden d.1.12. 2020, efter en længere kamp mod en kræftsygdom. I IMAK lærte vi Nivi at kende dels som tillidsrepræsentant dels som medlem af bestyrelsen som hun tiltrådte januar 2018. Hun var medlem frem til september 2019 hvor hun flyttede fra Qaqortoq til Nuuk. Qaqortoq havde dog en stor plads i hendes hjerte og sommeren 2020 blev hun gift med sin elskede Aqqalu netop i kirken i Qaqortoq. På det tidspunkt var hun mærket af sygdommen, men hun fik virkelig den dag, hun havde drømt om.

I IMAK vil vi særligt huske hende for hendes altid smittende humør og for den grundighed hun udviste i sit arbejde i bestyrelsen. Hun krævede meget af sig selv og også af os andre, hun var en gevinst i enhver sand sammenhæng. Det var hun også på Nuussuup Atuarfia, hvor hun havde sit virke indtil sygdommen fik sit overtag.

Vores tanker går i denne svære stund til hendes nærmeste og især til Aqqalu, der har mistet det bedste, han havde.

Ære være Nivis minde

Bestyrelsen ■

Kingullermit

IMAKimi allattaaneq Magdalene Geraae Kommune Kujaller-mi orloveqarnini sivitsorusunngilaaa, taamaattumik IMAKimi atorfini qimappaa 31.okt. 2020. IMAKimi suleqatigiissima-nitsinnut qujanaqneriulluta siunissami ingerlaluarnissaanik. Taartissaatut Najattaaq Mathiassen 1. januar 2021 atorfinis-saaq.

Sulinngiffeqarluni angalanermi aningaasaateqarfik

Ukioq manna angalaniartorpassuit qinnuteqarsimapput angalanissartik aasaanerani 2021-mut kinguartinniarlugu, covid-19 peqqutigalugu. Katillugu 264-it angalaniarlutik qinnuteqarsimapput, taakkunanngalu 81- kinguartitsiniarlutik qinnuteqarsimapput.

Sulinngiffeqarluni angalanermi aningaasaateqarfiit marluusut siulersuisunik nutaanik taasisimapput, ukiaagaa 2020. Siulers7uisunngortut nutaat ukiut marluk issiassapput.

DLF

September 2020 DLF-mi ataatsimeersuarput ilaatigut nutaamik siulittaasussamik qinersisoqarluni. Ukiorpasuarni siulittaasuusimasooq Anders Bondo Christensen nammineq tunuarpoq, nutaatullu siulittaasunngortoq Gordon Ørskov Madsen IMAKimi ilisarisimaneqarluarpoq soorlu ukiuni 18-nini siulittaasuusimasooq Anders Bondo Christensen assigalu. Gordon qinigaaneranut qamannga pisumik pilluaqqarput neriulluta suleqatigiinnerput ingerlaannarumaartoq.

Siden sidst

IMAKs faglige sekretær Magdalene Geraae ville ikke forlænge sin orlov fra sin stilling i Kommune Kujalleq, derfor fratrådte hun stillingen ved IMAK 31. okt 2020. IMAK siger mange tak for samarbejdet og håber god vind i fremtiden for Magdalene. I stedet ansætter IMAK en ny faglig sekretær som er Najattaaq Mathiassen som tiltræder 1. januar 2021.

Feriefond

Mange feriefondansøgere har på grund af covid-19 ansøgt om at udsætte ferierejsen fra i år til sommeren 2021. Der har været 264 ansøgere og 81 ansøgere har søgt om at udsætte rejsen til 2021.

Medlemmer af IMAKs ferierejsefond samt time-lærernes ferierejsefond har valgt ny bestyrelse i efteråret 2020. De nye medlemmer af feriefonden vil sidde som bestyrelsesmedlemmer i 2 år.

DLF

DLF havde kongress i september 2020 hvor man bl. a. valgte ny formand i stedet for Anders Bondo Christensen, som har siddet som formand i 18 år. Den nyvalgte formand hedder Gordon Ørskov Madsen som er en god ven af IMAK ligesom Anders Bondo Rasmussen. Vi siger stort tillykke til Gordon og håber på god samarbejde fremover.

OK-Krav 2021

IMAKimi siulersuisut upernaq aammalu ukiarmi ulapissimapput 2021-mi sulineri akissarsiallu pillugit isumaqatiginninniarnissamut piumasaqaaatiniq ilaasortat aallerfigalugit.

Siulersuisut illoqarfiit anginerit tikillugit ataatsimii-sitsisarput, mikinerusullu oqarasuaatit atorlugit ataatsimiinneqarlutik, sapinngisamik atuarfiit tamakkerlugit ataatsimiisneqarlutik.

Uippakajaarneq

Kattuffiup ilaasortaanut uippakajaarneq pillugu ukiup affaata iluani misissuisitsimavoq. Ilaasortat 446 -t apeqqusiorluni misissuititsineri peqataapput, akissutit IMAKimi ilaasortat qanoq inissisimanerannik tunuliaqutsiipput. Misissuinerup takutippaa 23 % sinnilaarlugu tassa ilaasortat sisamaagaangata ataaseq minnerusumik annerusumilluunniit, uippakajaarnermik eqqorneqarsimalluni ersiuteqartartoq.

IMAK ilaasortaminut uippakajaarneq sullivimmi avatagiisit tarnikkullu pissutsinut tunngasut pillugit ukatarineqarnissaat anguniarlugu misissuititsivoq

OK-Krav 2021

Bestyrelsen for IMAK har haft travlt henover foråret og efteråret med at indsamle ok-krav til næste forhandling som starter i april 2021.

Bestyrelsen afholdt møder i selve skolen til de store skoler, hvorimod man afholdt telefonmøder med de mindre skoler for at få så mange ok-krav til forhandling. Senere vil bestyrelsen og repræsentantskabet koordinere ok-kravene til forhandling.

Stress

Fagforeningen har foretaget undersøgelse om stress inden for det sidste halve år blandt foreningens medlemmer. 446 medlemmer har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, så besvarelsene i undersøgelsen er repræsentative for alle medlemmer af IMAK. Helt konkret viser undersøgelsen, at lidt over 23 % - altså næsten hvert 4. medlem af IMAK, har eller har haft symptomer på middelsvær til svær stress.

IMAK vil med denne stressundersøgelse have mere fokus på stress og det psykiske arbejdsmiljø for deres medlemmer.

Normu tullianut imassat

Ilinniartitsisoq marsip qaammataani 2021 tulliani saqqummissaaq. Imassanut tunngatillugu siunnersuutissaqaruit, taava imak@imak.gl-imut nassiutiinnassavat. Allaaserisaq qupperneq A4 ataaseq sinnertariaqanngilaa. Ataatsimik marlunnilluunniit assitaqarsinnaappat qujanassaaq. Taava uterfigissavatasigit.

Aaqqissuisut ■

Indhold til næste nummer

Næste nummer af Ilinniartitsisoq udkommer i marts måned 2021. Har du et forslag til en artikel, så send den til imak@imak.gl. Det må meget gerne være en kort artikel på en A4-side. Vedlæg gerne et eller to fotos i høj opløsning. Så hører du fra os.

■ Hilsen redaktionen